

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo Udruženja Jugoslov. Učiteljstva. — Poverjeništvo Ljubljana.

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljate je pošiljati franco.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak četrtek pop. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 40— K
po letu 20— "
četrt leta 10— "
posamezna številka po 80 vin.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 90 vin.
" " " dvakrat . . . 80 "
" " " trikrat . . . 50 "
za nadaljnja uvrščenja od petit-vrste po 40 vin.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljsk. Tovarisa v Ljubljani, Mestni trg št. 17/III.

Poštni čekovni urad št. 11.197.

Reklamacije so proste poštnine.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 60 vin. za vsako petit-vrsto. Priloge stanejo poleg poštne šee 45 K.

Telefon uredništva št. 312.

Članstvo Zaveze jugoslovanskega učiteljstva ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Vzpored Zavezinega delegacijskega zborovanja.

V zmislu sklepa upravnega odbora Zaveze se sklicuje Zavezina delegacija na zborovanje na 27. in 28. dan meseca avgusta 1920 v Maribor.

Zborovanje se vrši po nastopnem vzporedju:

Dne 27. avgusta:

I. Ob pol 10. uri dopoldne seja upravnega odbora z odseki v posvetovalnici deške meščanske šole.

Dnevni red:

1. Izročitev došlih predlogov, nasvetov in resolucij odsekom.
2. Skupno posvetovanje upravnega odbora z odseki.

II. Takoj po skupni seji se začne posvetovanja v odsekih in se vrše ves dan v pisarnah in posvetovalnicah I. in IV. deške ljudske šole.

III. Ob 18. skupna seja upravnega odbora z odseki v posvetovalnici deške meščanske šole.

Dnevni red:

1. Poročilo o delovanju Zaveze od zadnjega delegacijskega zborovanja.
2. Poročilo odsekov o svojih sklepih.
3. Predlogi in nasveti.

Dne 28. avgusta:

I. Ob pol 10. uri dopoldne delegacijsko zborovanje v veliki dvorani »Narodnega doma« do 12. ure in se nadaljuje ob pol 14. uri.

Dnevni red:

1. Nagovor predsednika.
2. Tajnikovo poročilo o delovanju Zaveze od 6. septembra 1919.
3. Poročila o računskih zaključkih.
4. Poročilo računskih preglednikov.
5. Proračun za leto 1921.
6. Mariborsko - Velikovške resolucije.

Poročevalec Anton Hren, nadučitelj v Studencih pri Mariboru.

7. Javna kvalifikacija. Poročevalec Ivan Bezeliak, nadučitelj v Žalju.

8. Pasivna volilna pravica učiteljstva. Poročevalec Josip Lapaine, nadučitelj v Cerkljah pri Kranju.

9. Vprašanje nadzornikov: a) Kdo nadzorui? b) Kdo imenui nadzornike?

c) Vpliv organizaciji na imenovanje. Poročevalec Dragotin Humek, ravnatelj meščanske šole v Mariboru.

10. Naše zahteve glede zboljšanja zmotnega položaja:

- a) zvišanje dražinskih doklad;
- b) regulacija plač meščanskošolskega in strokovnega učiteljstva;
- c) ureditev prejemkov upokojenega učiteljstva;

č) uvrstitev učiteljstva v uradniško pragmatiko v ono kategorijo, ki mu pritiče po kvalifikaciji.

Poročevalci za posamezne točke se določijo pozneje.

11. Vprašanje ženskega učiteljskega v Mariboru. Poročevalec L. Jelenc, ravnatelj meščanske šole v Ljubljani.

12. Poročila odsekov: a) Stanovsko-politiškega; b) gospodarskega; c) časnikarskega in književnega; č) pedagoško-didaktičkega odseka; d) likvidacijskega odbora.

13. Volitev v zmislu pravil »Udruženja Jugoslovanskega Učiteljstva v Beogradu«, in sicer: volitev v ožji svet in nadzorstvo »Poverjeništva Ljubljana« (oddelek VI. B. §§ 15., 16., 17. in 18. ter oddelek X. § 33)

14. Dopolnilne volitve v odseke.

15. Predlogi in nasveti.

II. Takoj po delegacijskem zborovanju se snide na I. seji širji svet »Poverjeništva Ljubljana« z nastopnim dnevnim redom:

1. Konstituiranje ožjega odbora;
2. imenovanje glavnega urednika pokrajinskega glasila in imenovanje strokovnega tajnika (§ 24. pravil U. J. U.);
3. predlogi in nasveti.

Dne 30. avgusta:

Izlet v Falo in Ruše. Izlet priredi Učiteljsko društvo za Mariborski šolski okraj. Odhod iz Maribora ob 6. uri 30 minut zjutraj. Ozledovanje elektrarne v Fali.

Odtod gredo udeleženci peš v Ruše, kjer si ogledajo tvornico.

Vodstvo Zaveze:

Predsednik:

L. Jelenc.

Tajnik:

Vilbald Rus.

Blagajnik:

Fran Luznar.

III. Sredstva.

§ 3.

- Sredstva su za postignuće svrhe ova:
1. redovite i vanredne skupštine;
 2. staleško-politički i pedagoško naučni spisi;
 3. drugarske veze sa sloveskim učiteljstvom izvan domovine i sa učiteljskim udruženjima drugih naroda;
 4. izobražavanje članova obzirom na staleške i stručne potrebe;
 5. osnivanje i pomaganje ustanova i društava skladnih sa svrhom udruženja;
 6. osobno i pismeno posredovanje kod oblasti i korporacija;
 7. redovni i vanredni prilozii članova, darovi, zaveštanja i potpore.

IV. Ustrojstvo.

§ 4.

Osnova su Udruženja kotarska ili okružna učiteljska društva, koja se upravljaju po pravilima sastavljenim prema ovim pravilima.

§ 5.

- a) U središtima pokrajinskih oblasti ustrojavaju se Povereništva kotarskih ili okružnih učiteljskih društava kao posrednici između njih i središnje uprave Udruženja.

b) Povereništva su izvršujući organi zaključaka i naređenja Skupština i Glavnog Odbora Udruženja.

c) Glavna im uloga proishodi iz članka III. (sredstva) a područje delovanja jednako je opsegu pokrajinske školske oblasti.

§ 6.

Glavni Odbor Udruženja i Povereništva izvršuju svoje poslove u uredima, koji se nazivaju stručna tajništva.

V. Članstvo.

§ 7.

Članovi su udruženja kotarska (okružna) učiteljska društva; članovi ovih su članovi Udruženja.

§ 8.

Kotarsko učiteljsko društvo prijavi svoj pristup u Udruženje putem pokrajinskog Povereništva, tim što predloži Glavnom Odboru svoja pravila.

§ 9.

Kotarsko učiteljsko društvo istupa iz Udruženja:

- a) ako to samo najavi,
- b) ako ne vrši po pravilniku i poslovnom redu svoje dužnosti.

VI. Uprava.

§ 10.

Udruženjem upravljaju:

- a) Glavni Odbor,
- b) Povereništva.

A.

§ 11.

Glavni odbor je:

- a) Izvršni, a čine ga: predsednik, dva potpredsednika, glavni tajnik, glavni blagajnik, dva urednika učiteljskih listova i dva odbornika.
- b) Upravni Odbor čine pored ovih još i 15 odbornika i svi poverenici sa svojim tajnicima.

§ 12.

Svaki član Glavnog Odbora ima zamenika.

B.

§ 13.

Povereništvo vodi poverenik s pokrajinskim savetom, koji je uži i širi.

§ 14.

U užem su: Poverenik, stručni tajnik, blagajnik, dva odbornika i glavni urednik pokrajinskog glasila.

§ 15.

U širem su savetu osim užega i svi predsednici kotarskih društava.

§ 16.

Svaki član saveta ima i svog zamenika.

VII. Skupštine i sastanci.

§ 17.

Svake se godine sastaju: Glavni Odbor, svi širi saveti i odaslanici pokrajinskih skupština na Glavnom Skupštinskom Udruženju. Dan, mesto i dnevni red određuje Glavni Odbor.

§ 18.

Na isti se način svake godine sastaje i pokrajinska skupština, koja se sastoji iz pokrajinskog širega saveta i odaslanika kotarskih društava. Dan, mesto i dnevni red određuje pokrajinski širi savet.

§ 19.

Kongres sviju članova Udruženja sastaje se kad god to prilike zatraže, a po pravilu svake treće godine. Dan, mesto i dnevni red određuje Glavna Skupština.

§ 20.

Sastanci kotarskih učiteljskih društava vrše se prema njihovim pravilnicima.

§ 21.

Na Glavnoj Skupštini i na svima sednicama upravnih odbora imaju pristupa i ostali članovi Udruženja, ali bez prava rešavanja.

VIII. Delokrug.

§ 22.

U delokrug Glavnog Odbora (izvršnoga i upravnoga) spada:

- a) Upravljanje i izvršenje svih poslova navedenih u članu III. te i § 11. do 17.
- b) Sastavljanje izveštaja o delovanju Povereništva i kotarskih učiteljskih društava za svaku poslovnu godinu. Izveštaj se štampa u Letopisu.
- c) Sastav proračuna i poslovnog reda za Povereništva, Glavni Odbor, Skupštine, Kongrese i Časne Sudove, koji se predlažu Glavnoj Skupštini.
- d) Imenovanje glavnog urednika glasila Udruženja.
- e) Imenovanje stručnog tajnika za obavljanje kancelarijskih poslova.

§ 23.

Delokrug pokrajinskih saveta određuje § 5. tačka b. i c., suviše imenovanje urednika pokrajinskog glasila i stručnog tajnika te upravljanje pokretnom i nepokretnom imovinom dosadanjih pokrajinskih organizacija.

§ 24.

Delokrug pokrajinskih i glavnih skupština te Kongresa izražen je u članu II. i III. ovih pravila. Po § 17. i 18. skupštine odobravaju račune, proračune i poslovne. Za skupštine i Kongrese pripravlja gradivo odseki (kao na pr. književni, pedagoški, finansijski itd) bilo po vlastitoj inicijativi, bilo po predlogu članova. — Potanje o odsecima objašnjava poslovni red.

§ 25.

Delokrug kotarskih učiteljskih društava određuju njihova pravila.

IX. Izbori.

§ 26.

Izbor Uprave, Nadzornog Odbora i Časnog Suda Udruženju vrši Glavna Skupština većinom glasova za tri godine. Naknadni izbori vrše se svake godine.

§ 27.

Izbor Uprave, Nadzornog Odbora, Časnog Suda, Povereništva te izbor odaslanika za Glavnu Skupštinu vrši pokrajinska skupština većinom glasova za doba od tri godine.

§ 28.

Izbori se obavljaju tajno (listovima).

X. Članarina.

§ 29.

Članarinu određuju Glavna Skupština na podlozi proračuna kotarskih učiteljskih društava, pokrajinskog Povereništva i Glavnog Odbora.

§ 30.

Glavna Skupština odlučuje u kojoj se razmeri deli članarina između kotarskih društava, pokrajinskih Povereništva i Uprave Udruženja za pokriće njihovih troškova.

§ 31.

Članovi, koji uplaćuju redovito svoju članarinu, primaju besplatno središnje i pokrajinske glasilo.

XI. Nadzorni odbor.

§ 32.

Nadzorni Odbori pregledaju račune i gospodarsko poslovanje. Nadzorni odbor Udruženja ima 5 članova, pokrajinskih saveta 3 člana. Potanje uređuje poslovni red.

XII. Časni sudovi.

§ 33.

Za rešavanje eventualnih sporova između organizovanih drugova i učiteljskih društava uređuju se časni sudovi uz Upravu Udruženja, Povereništva i kotarskih društava prema posebnom poslovnom redu.

Pravila Udruženja Jugosl. Učiteljstva — U. J. U.*

(Sprejeta na kongresu v Beogradu, dne 8. julla 1920.)

I. Ime i sedište.

§ 1.

Učiteljstvo Kraljevine Srba-Hrvata-Slovenaaca organizuje se u jedinstveno društvo: »Udruženje jugoslovenskog učiteljstva« (UJU). Sedište mu je u Beogradu.

II. Svrha.

§ 2.

Svrha je Udruženju:

Ujedinjenje sila sveukupnog jugoslovenskog učiteljstva na osnovi državlanske a jamstvom političke i verske slobode, za gajenje duševnih sposobnosti, materijalnih prilika, kao i unapređenje i odbranu moralnih i pravnih odnosa članova, te kulturnih interesa naroda na podlozi jednakopravnosti, socijalne pravičnosti i demokratizma.

* § 5 toč. b, § 11 toč. b in § 26 so popravljeni ozir. dopolnjeni po »Narodni Prosveti« št. 67. z dne 14. avgusta 1920.

XIII. Raspust Udruženja.

§ 24.

Kad bi se Udruženje raspustilo, pokretna i nepokretna imovina predaje se na čuvanje ministarstvu prosvete, koje će je predati novoj organizaciji s istim ciljem i opsegom.

§ 35.

Raspust Udruženja zaključuje Kongres večnom od 2/3 prisutnih članova.

Prelazna naredjenja.

1. Izbor svih članova Udruženja za prvi put biraju delegati Prvog učiteljskog kongresa u Beogradu, a izbor poverenstva opšta skupština dosadanih organizacija, čime ove poslednje likvidiraju. Ovi se izbori imaju provesti do kraja 1920. godine.

2. Kotarska (okružna) učiteljska društva menjaju svoja pravila u duhu ovog statuta do istoga roka.

3. Glavna su glasila Udruženja »Narodna Prosveta« i »Učitelj« u Beogradu.

4. Pokrajinske organizacije mogu da izdaju i svoja pokrajinska glasila.

Josip Lapajne:

Odkrito — ali obratno.

Nedavno je „Učit. Tov.“ razmišljaj, naj bi bili dopisi brezimni ali podpisani. — V prvem slučaju meni, so dopisi splošnejšega značaja, ker prevzema odgovornost zanje tudi uredništvo, v drugem pa podaja le misli posameznih oseb. Do zadnjega časa so časopis pisali večinoma nešifrirane članke, ker jih je vezala k temu disciplina v strankah ali organizacijah. Danes pa se z državo vred vse prenavlja in malo, da ni več misli kakor glav. Naravno, da eni in drugi ne morejo, oziroma ne smejo prezreti vseh idej za svojo ali splošno načelo in je dopisnik v interesu javnosti primoran stopiti na ravno plan z crožjem ali bičem v roki, pripravljen seveda, da se vračuje tako kakor se posojuje. Vzemi danes v roke časopis katerekoli baže in čitaj ga pazno od resnih razmišljanj do bedastih svetovnih novic in našel bodeš toliko nedoslednosti, da boš prav gotovo pričel dvomiti o resnosti urednika, ki pa je naposled le žrtev svojih dopisnikov ali pa čitalcev. Vsemu ustredi ne more, poskuša pač v malem zadovoljiti vse one, ki jim obvisje oči na uvodnih člankih in one druge, ki iščejo senzacija, kratkočasnja. — Jaz — za svojo osebo namreč — menim, da bi smeli biti brezimni le oni članki, ki jih uredništvo ali vodstvo kake skupine spozna za načelne, vsa zasebna razmišljanja ali sklepi posameznih društev imajo biti vsaj šifrirana, dopisi osebnih značajev pa morajo biti vsikdar polnoimeno označeni. Ostudno je, napadati ljudi iz zasede, skrivajoč se za urednikov hrbet. Kdor ima boguma, da se loti neljube mu osebe, naj ima še toliko časti v sebi, da uredništvo dovolj razpolagati z njegovim imenom. Tiskovni zakon bi bilo v tem oziru srameniti! Nikdar in v nobenem slučaju pa se oblastva ne smela ozirati na anonimne časopisne napade, kakor je počel prakticirati naš višji šolski svet. Časopis je napadel brezimno neko gorenjsko šolo, češ, da je voditelj tako mučil podrejeno učiteljico, da je vsled naporov omedlela. Šolska oblast je nasedla in uradno išče onega tirana. Naj bo prav, da navajajo ta slučaj, le dopis je anonimni in dvomljive vsebine, kakor so domalega vsi dopisi, ki se za njimi skrivajo gotove osebe. Oblastva naj uradno ne čitajo časopisov, razpravljajo pa naj le o onih vlogah, ki jih jim predlagajo vsaj neposredno prizadete osebe. Naj se li povrnemo v one čase, ko so imuni poslanci in odbori podpisovali ovadbe proti gotovim osebam neljubih učiteljev? (Slučaj Blagajne). Učitelju naj bo v vsakem slučaju dana možnost, da se ne-le zagovarja pri svoji višji inštanci, temveč, da more ovaduha pred disciplinarno preiskavo sodno tožiti. Pred sodiščem lahko primorava priče k prisegi, dočim v šolsko oblastvenih preiskavah lahko svobodno lažejo: s figo v žepu. Proti meni je bila vložena ovadba 15 staršev. Vsebinska je bila povzeta po anonimnih izbruhih nekega dnevniška. Deželnemu šolskemu svetu sem pristrigel meč in ekspresno vložil potom advokata sodno tožbo radi razžaljenja časti. Izkazalo se je, da večina ni vedela kaj je podpisala, reklo se jim je, da je prošnja za neko „podporo“. Prosil je me odpuščanja in zadeva je bila rešena. — To jih je izučilo, v toliko nemoralno, da je odslej podpisoval vloge proti učitelstvu pok. imunitetovec. Res častno!

Odkritosrčnost je potrebna tudi v naših društvih in vseh organizacijah. Za Boga, ni li umestnejše, da vam vržem pikre in ostre besede v brk, kakor da se zadovoljim z zahrbtnim godrnjanjem in da nevoljen stiskam pesti v žepu. Ne bojte se nikdar odkritih besed, kajti čisto je človek popolnoma napačnih misli in le odkritosrčna, potrpežljiva debata mu razjasni zmoto, nikdar pa tega ne dosežete s trdo pestjo. Pustite slehernemu

prosto besedo, ne glejte pa le na to: kdo govori, temveč: kaj hoče in ne bode vam treba v principu vsprejemati, če drugi govori isto, kar je oni hotel. — Zadeve osebnega značaja na društvenih zborovanjih, so li umestne? Da, bi rekel jaz, če so iz splošnih stanovskih ozirov potrebne. Debata pa se ima vršiti odkrito, da je napadalcu, če slučajno ni navzoč, omogočeno na razpravo reagirati. Vse naj se pa giblje v mejah dostojnosti, odkrito med nami samimi, pokrito za vse, ki jih šolstvo nič ne briga. — Članek veljaj onim, ki jih odkrita beseda združuje, enako njim, ki je godrnjajo med zobmi, ne utrejo pa odkrito na plano.

O preureditvi ljubljanske okr. učiteljske knjižnice.

(Poročal Pavel Plesničar na okr. učit. konferenci v Ljubljani 17. junija 1920.)

Novi časi so prinesli nove zahteve. Kar nam je bilo še pred kratkim časom dobro in nesporno, se mora danes umakniti boljšemu ter dati prostora zahtevam, ki so posledica novih razmer.

Med zahteve, ki kličejo po temeljiti reformi spadajo okrajne učiteljske knjižnice. Poudarjam takoj tu v začetku, da ne vidim ugodnejšega časa za tako preureditev kakor je ravno sedanj. Danes zamujeno, je lahko za leta zamujeno. V novi Jugoslaviji bodi vse prenovljeno! Nov temelj bodi zgrajen našemu šolstvu in vsemu, kar dviga duševno in gmotno naš stan in njega ugled! Nov temelj bodi podan našim okrajnim učit. knjižnicam, med njimi v prvi vrsti ljubljanski, ki bodi vzor vsem drugim po Sloveniji okrog!

Mnogo se je pisalo po naših glasilih tekom zadnjih let o šolskih knjižnicah v splošnem, malo pa je bilo slišati o okrajnih učiteljskih knjižnicah. Zdi se, kakor da bi te slednje vršile svojo nalogo v vsestransko in popolno zadovoljnost. A vendar ni tako! Okrajne učit. knjižnice imajo sicer po mnogih okrajih bogate zbirke knjig bodisi po številu, bodisi po vsebini: so pa po največ okrajih mrtvi zakladi, ki donašajo zlasti danes prav nizke, ponekod naineznatneše obresti. Ker so po večini učitelstvu odročne, ni bilo in ni zanje posebnega zanimanja in v zadnjih letih toliko manj, ker nimajo tolikega in takšnega prirastka, ki bi deloval privlačno na učitelstvo v okraju. Ono malo število knjig, ki jih prejme knjižnica leto za leto, prejme itak vsak zaveden slovenski učitelj kot član Slov. Šol. Matice. Komur pa ni za to prevažno kulturno društvo, temu bo odveč knjižni zaklad okrajnih učiteljskih knjižnic, dasi bi sleherni človek pričakoval, da bodo baš taki člani učitelstva najmarljivejši: obiskovalci naših knjižnic.

Neoporečno je, da je bil z ustanovitvijo Slov. Šol. Matice, napravljen na našem pedagoškem polju mogočen razmah, da pa je na drugi strani ravno ta ustanovitev močno odtujila učitelstvo okrajnim knjižnicam. In ne zadnji vzrok te odtujitve bo tudi ta, da se je razpasla pri okr. učit. knjižnicah čudna navada, da sede nekateri izposojevalci eno ali več let na izposojeni knjigi, in ker je ponavadi v knjižnicah le po eden izvod dotičnega dela, morajo drugi čakati in čakati, ako so tako srečni, da knjigo sploh pričakajo. Da je izgubljeno knjigo težko nadomestiti, je znano. Tako se izgublja iz naših knjižnic po navadi najboljša dela, nastajajo vrzeli in zanimanje za knjižnico gineva, kar je povsem naravno.

Taki so bili in so približno danes odnošaji po deželi okrog, a kakor čitam v 29. številki „Učit. Tovariša“ z dne 16. julija lanskega leta, niso bili ti odnošaji tudi v Ljubljani nič razveseljivejši! V imenovani številki berem namreč sledeče: „V dobro zaklenjeni sobi, v redu zložene knjige čakajo odjemalcev, a teh ni od nikoder. Marsikateri učitelj in učiteljica — zlasti mlajših — niti ne vé, kje je knjižnica. Na kmetih je vsaj stalni učiteljski odbor dregnil tuhtam v zadevo, v Ljubljani se nadzorniku menda celo desetletje ni zdelo vredno enkrat sklicati stalnega odbora k skupni seji.“ Je-li te vrste dobesedno odgovarjajo istini ali ne, ne morem preiskovati, navajam jih pa, ker izzveni dotični članek, iz katerega so vzete, v klic, da je nujno potrebna reorganizacija ljublj. učiteljske knjižnice, ki bodi zatočišče vsega po nadaljni izobrazbi stremčega ljublj. učitelstva.

Da je šela okr. učiteljska knjižnica ljubljanska zadnje čase tako pičlo število obiskovalcev*, bo temu vzrok morda ta, da posedajo ljubljanske šole svojo lastno šol. biblioteko, kjer si more učitelstvo do-

* 1913/14 je bilo izposojenih 8 knjig, leta 1914/15 nič, l. 1915/16 zopet nič, l. 1916/17 24 knjig, naslednji dve leti zopet nič, v letoš. šol. letu pa 28 knjig.

tične šole izposojevati knjige, zlasti take, ki mu služijo pri šolskem pouku, čeravno pri teh knjižnicah ni posebne izbire. Pomankljive so in pri tem precej drage, če pomislimo, da je treba danes v Ljubljani za te knjižnice najmanj po toliko izvodov vsake nove knjige, kolikor je v Ljubljani javnih ljudskih in meščanskih šol. Ako hočemo n. pr. nabaviti danes vsem ljubljanskim šolam kako novo pedagoško delo, ki stane recimo 20 K, tedaj stane ta knjiga za vse te šole približno 15-krat 20 K, kar znaša skupno 300 K. S tem naravnost ogromnim zneskom smo nabavili vsaki posamezni ljubljanski šoli komaj eno knjigo! Mnogo knjig naročiti vsaki posamezni šoli da sploh ni mogoče — vsaj danes ne — ker ni kritja. Današnje učiteljske šolske knjižnice ne morejo služiti tedaj svojemu namenu v zadostni meri; zato vidim edini izhod rešitve tega vprašanja v združitvi vseh učiteljskih knjižnic javnih ljudskih in meščanskih šol mesta Ljubljane z obstoječo okr. učiteljsko knjižnico ljubljansko. Mesto 15 izvodov ene knjige — da ponovim prejšnji primer — bi zadostovali združeni knjižnici 3—4 izvodi, mesto 300 K izdatka za eno samo knjigo, bi zadostovalo 40—60 K. Jasno je, da bo eden sam tak zavod lažje podpirati in podpreti kakor pa buniti na dosedanji način životari in umirati celo vrste ljubljanskih šolskih učiteljskih knjižnic z dosedanjo okrajno učiteljsko knjižnico vred! Zato bodi danes naš trdni sklep: Za Ljubljano eno učiteljsko knjižnico, ki pa bodi izpopolnjena v vse podrobnosti do najmanjše pedagoške knjige in knjižnice. Pripomniti pa moram pri tem, da se tu ne dotikam šolarskih knjižnic, ki naj ostanejo i nadalje v varstvu in oskrbi posameznih šol.

Da pokažem moč namišljene združene knjižnice bodi mi dovoljeno, da navedem iz podatkov, ki so mi bili na razpolago pri posameznih vodstvih ljubljanskih šol, naslednji rezultat:

Vse učit. knjižnice ljubljanskih ljud. in mešč. šol. štejejo danes 3675 del v 6581 zvez. Ako prištejemo k temu še knjige dosedanje okr. učit. knjižnice in sicer 4382 del v 9764 zvez., tedaj naraste število knjig na 8057 del v 16.345 zvez., kar bi tvorilo vsekakor mogočeno temelj ljubljanske okr. učiteljske knjižnice. Pripomniti pa moram na tem mestu, da bi se vse one knjige, katere bi učitelstvo neobhodno potrebovalo (n. pr. razne metodike) pustilo v gotovem številu na vsaki šoli. Bile bi pa te knjige tudi last združene okrajne učit. knjižnice ter vpisane v vse knjižnične knjige prav tako kakor zahtevalo za vse druge knjige pravila moderne bibliotečne vede.

Knjižnica je mrtva in če nima obiskovalcev takorekoč ne potrebuje. To veliko dosedanje hibo ljubljanske okr. učiteljske knjižnice je treba odpraviti. Knjižnica mora postati samoposebno privlačno zatočišče vsemu učitelstvu. Da jo prikupimo posamezniku in celoti je treba, da ima naša bodoča knjižnica poleg slovenske pedagoške literature vsa boljša dela naših bratov na slovenskem jeziku: zastopant naj bodo po svojih najboljših delih bratje Čehi, Poljaki, Rusi: ne zametimo pedagoške literature svojih nemških sosedov, na katere se nam bo vedno in vedno ozirati, če bomo hoteli korakati na polju vzgoje in pouka vzporedno z njimi in z drugimi prosvitnimi narodi. In ne samo to! V našo združeno okrajno učit. knjižnico je treba poleg pedagoških spraviti i znanstvena dela vseh strok, revije in raznovrstne publikacije domačega in tujelega izvora. Uverjen sem, da bo s takim raznovrstnim gradivom opremljena knjižnica postala vabljiva in urikupna, da bode učitelstvo rado prihajalo k temu poživljajočemu vrelcu vede, da si ob njem nabere potrebne duševne hrane. Da pa bode knjižnica lažje in temeljiteje vršila svojo nalogo, bodi poleg knjižnice čitalnica, ki naj tvori s knjižnico vred nerazdelno celoto. Prepričan sem, da bo s čitalnico združena knjižnica v prav kratkem času zavod, na katerega ne bo zrla s posebnim zadovoljstvom samo ljubljansko, ampak učitelstvo vse Slovenije. Želio bo taki čitalnici izražati tudi člankar v že omenjeni 29. številki lanskega »Tovariša« in upam, da je to želja nas vseh. »Učitelstvo bi imelo lepo priliko zbirati se v knjižnici, spoznavati se поблиže ter si utrditi sedaj dokaj razrahljano stanovsko skupnost in samozavest.« S temi besedami zaključuje ljubljanski tovariš svoja zanimiva izvajanja v »Učit. Tovariša«. Podčrtujem te besede, kajti tudi to bi bil uspeh v naših vrstah, ki bi ga nam priborila naša knjižnica.

Ker nam mora biti mnogo na tem, da svojo biblioteko čim najbolj izpopolnimo, bi omenjal pri tej priliki še nek drugi knjižni zaklad, ki je danes globoko zakonan ter je ravno zato učitelstvu mrtev kačital. Je to knjižnica »Zaveze jugoslovan-

skih učiteljskih društev« v prostorih »Učiteljske Tiskarne« — v prvih svojih početkih last »Slov. dež. učit. društva«. Da je število knjig te knjižnice (približno 3200 zvezkov) narastlo do tolike višine, je v prvi vrsti zasluha ljubljanskega učitelstva, ki se je eihalo okrog Zaveze, zato bi bilo popolnoma opravičeno, da bi se ta knjižnica pridružila ljublj. učit. knjižnici. S tem činom bi bil narejen velik korak: dvignili bi knjižnico na okroglo 20.000 zvezkov; v tako in na tak način povečano knjižnico bi se odprla vrata vsemu učitelstvu Slovenije in približali bi se svojemu idealu: nekakšni centralizaciji na učiteljsk. knjižničnem polju, ki bi bila celokupnemu slovenskemu odnosno jugoslovanskemu učitelstvu ravnotako potrebna, kakor je potrebna učitelstvu centralizacija v stanovsko-političnem oziru.

Zaveza jugoslovanskih učiteljskih društev je v likvidaciji in mislim, da ni društva, ki bi bilo holi poklicano prevzeti Zavezino knjižnično dedščino nezo bi bila naša prenovljena okr. učit. knjižnica. Da ostane tedaj Zavezina knjižnica tudi po Zavezini razdražitvi v Ljubljani, v središču Slovenije — bi bilo želeto, da bi sklepala Zaveza o tem v smislu mojega predloga, ako ne prei na pri svojem delegacijskem zborovanju letos v Mariboru. Eno je gotovo: Nekdo bo moral prevzeti Zavezino biblioteko, naj to tedaj prevzame naša učiteljska knjižnica!

Imeimo dalje pred očmi, da se bodo v dožlednem času odprla ljudskošolskemu učitelstvu vrata na ljubljansko univerzo. Kolike važnosti bo takrat naša biblioteka vsem onim, ki bodo študirali na tej šoli, je načiasno. Kar ribi voda, to bo naši bodoči pedagoški visoki šoli pedagoška študijska knjižnica. Zato sodelujmo vsi, prav vsi pri vsaki možni zgradbi centrale slov. učiteljskih knjižnic!

Na vse povedano predlagam sledeče: Učitelstvo ljudskih šol mesta Ljubljane, zbrano dne 17. junija 1920 na svoji uradni konferenci, skleni:

1. Okrajna učiteljska knjižnica ljubljanska se združi z vsemi učiteljskimi knjižnicami javnih ljudskih in meščanskih šol mesta Ljubljane v eno knjižnico;

2. Poleg tako prenovljene okrajne učiteljske knjižnice je istočasno ustanoviti učiteljsko čitalnico, ki bodi s knjižnico nerazdelna celota;

3. Mestni šolski svet noskrbi, da bode novi zavod dobival državno letno podporo v višini, ki bode odovarjala vsakokratnim knjižničnim potrebam;

4. Mestni šolski svet izposluh, da bode nova knjižnica kot učiteljska študijska knjižnica prejemala takozvane dolžnostne eksemplare (razven dnevnega časopisa) od strani vseh tiskaren v Sloveniji;

5. Mestni šolski svet ukreni čimpreje primerne korake glede novih knjižničnih ozir, čitalniških prostorov in njih notranje ureditve. Sedež te s čitalnico združene knjižnice bodi kolikor mogoče v središču ljubljanskega mesta;

6. Okrajna učiteljska konferenca se obrača do vodstva Zaveze jugoslovanskih učiteljskih društev v Ljubljani s prošnjo, da pri svoji razdražitvi blagovolji odstopi svojo knjižnico novi ljubljanski knjižnici kot bodoči centrali slovenskih učiteljskih knjižnic in s tem omogočiti dostop v ta novi učiteljski zavod vsemu slovenskemu učitelstvu.

Pripomniti uredništva: Ker pride zadnja, na okraj. učiteljski konferenci ljubljanski enoglasno sprejeta resolucija v razpravo pri zborovanju naše delegacije v Mariboru, prinašamo ves referat, ki ima namen ustvariti v Ljubljani nekako knjižnično centralo za vse slov. učitelstvo. Zadeva je za nas zelo aktualna in je želeto bi bilo, da sprejme delegacija zadnjo Zavezino namenjeno resolucijo, zlasti če pomislimo, da se bode v Ljubljani odprla v dožlednem času učitelstvu pot na univerzo, poleg katere bode naravnost morala obstojati z literaturo pedagoške vsebine do podrobnosti izpopolnjena knjižnica. Pripomniamo, da so bile vse zgoraj navedene resolucije na konferenci enoglasno sprejele.

Ustanavljanje nadaljevalnih tečajev.

Vprašanje nadaljevalne šole se plete že od leta 1876. Postalo je aktualno dve leti pozneje, ko smo dobili na bivšem Kranjskem ponavljalno šolo. Če tudi ni imela ponavljalna šola, ki se je uvedla z deželnim zakonom leta 1874, po svojem programu nobenega kmetijskega značaja, je takratni deželni šolski svet vendarle uvidel, da je treba pouka tudi iz kmetištva in da je bil ves tedanji pouk v tem

pogledu nedostaten. Izdal je zaradi tega na vse okrajne šolske svete poseben razglas, s katerim se ima na ponavljanih šolah uvesti pouk v kmetištvo. Obenem je izdal tudi podrobnejši načrt za ustanavljanje kmetiško nadaljevalnih šol, ki naj bi se bile vpeljale posebno na večrazrednih ljudskih šolah.

Do izvedbe tega razglašala pa ni prišlo, v kolikor se tiče nadaljevalnih šol. Pač na se je upeljal kmetiški pouk na ponavljanih šolah, toda tudi ne splošno, ampak le po gotovih šolah.

Naučna uprava je vpeljala za pospeševanje kmetiškega pouka tudi kmetiški pouk na učiteljskih in je priredila tudi v tem času nekaj kmetiških tečajev za ljudskošolske učitelje na kmetiških šolah, najprej na bivši vinarski in sadjarski šoli na Slavu, že leta 1883., in potem na kmetiški šoli na Grmu, da se že precejšnje število učiteljev dovrši te kurze, ali vse to ni dosti pomagalo tri osnovni nadaljevalni tečajeve.

Vzroke, da nismo do danes prišli do nadaljevalne šole na deželi, iščemo lahko navzgor in navzdol.

Naučna uprava je pri vseh njenih odredbah premalo intenzivno pospeševala to vprašanje in se je zaradi tega tudi premalo delala. To sklepamo lahko iz dejstva, da se v teh 44. letih, odkar imamo načrt za nadaljevalno šolo ni pravzaprav ničesar ukrenilo v izpolnitve učnega načrta za nadaljevalno šolo.

Dočim so se ustanovljale, urejevale in popolnemale obrtne- in trgovske nadaljevalne šole, se ni za kmetiško-nadaljevalne tečaje ničesar storilo, kar bi bilo lažje omogočilo nastanek teh tečajev.

Prvotna zasnovana je bila namreč taka, da se ni mogel ta pouk ne pričeti, ne nadaljevati in uspešno razvijati.

Na ponavljani šoli se je vpeljal kmetiški pouk, toda ostal je v obče nedostaten, in sicer iz sledečih vzrokov.

Prva in glavna napaka je bila ta, da se je pouk iz kmetištva uvrstil v ponavljano šolo kot postranski predmet, ki naj se poučuje v izrednih urah in le po eno uro na teden poleg zakonito predpisanih in obveznih učnih predmetov, ki so zavzemali brez krščanskega nauka po 4 ure na teden.

Druga napaka je tičala v tem, da se k temu pouku ni smel nihče siliti, da je bil ves pouk fakultativen za učenca kakor tudi za učitelja.

Kaj pomeni to v naših razmerah po deželi, si lahko vsak sam predstavlja.

Slabo je vplivalo pa tudi to, da je manjkalo enotnega in smotrenega učnega načrta in ravno tako tudi primerne strokovnega vodstva in nadzorstva.

Da podpremo svojo trditev o nedostaten pouku, naj navedem sledeče številke.

Kranjska dežela šteje okroglo 450 ljudskih šol. Po statistiki iz leta 1916/17. se je poučevalo kmetištvo komaj na 69 šolah, tako da je bilo le 15% šol deležnih tega pouka, dočim je ostalo 85% šol brez vsakega kmetiškega pouka.

Okraji, ki štejejo po 40 do 50 šol, kakor n. pr. novomeški in kranjski so imeli kmetiški pouk le na 4 šolah. Črnomeljski okraj je bil v tem pogledu najsibši, kajti tam je 29 šol, in se je kmetištvo poučevalo le na eni sami šoli.

Pa še ta pouk je bil brez vsakega smotrenega načrta, kar se jasno vidi na številu ur, ki so bile posvečene temu pouku. Tako n. pr. da navedem samo en slučaj, je bilo v nekem dolenskem šolskem okraju na eni šoli 34 teoretičnih ur in samo 2 uri praktičnega pouka, na drugi šoli ravno istega okraja pa samo 6 ur teorije in 56 ur praktičnega pouka.

In tako se je z malimi izjemami gojilo tudi po drugih šolah in okrajih.

Načrti za kmetiški pouk, ki so jih predlagali učitelji na okrajne šole, oblasti so se kratkoma odobrili in na to bili še tako različni in neprimerni, to pa zooli le radi tega, ker je bilo na višjih mestih premalo smisla in zaradi tega tudi premalo zanimanja za ta postranski pouk, kateremu se ni pridrževalo potrebne važnosti.

Na metodnih mestih je manjkalo vodstva in nadzorstva.

Vzroka nezadostnih uspehov je iskati seveda tudi spodaj med učitelstvom samim, in sicer opravičeno, ker učitelji niso dobivali za svoj trud tistega priznanja, ki bi bilo neobhodno potrebno, ako naj se dobro stvar pospešuje.

Pri znano slabih gmotnih razmerah našega učitelstva, ki so vladale do zadnjega časa, niso prejemali za izredni pouk v kmetištvu nagrad, kakor bi jim šlo po vsej pravici. Za ves pouk v kmetištvu na vseh kranjskih šolah je bilo postavljeno le 3000 K. Ta znesek se je v zadnjih

letih od strani bivšega deželnega odbora nekoliko zvišal, in sicer na podlagi doseženih uspehov, vendar je ta kredit tako nizek, da ne more nobenega ogrevati za obilno delo, ki je v zvezi s poučevanjem kmetištva v posebnih izrednih urah. In tako je današnji povsem nezadostni kmetiški pouk le naravna posledica takih-le razmer.

Teza položaja niso mogli spremeniti najboljši uspešni kmetiški tečaji, ki so se vršili svoji čas na Grmu, dasiravno so bili udeležniki vsi navdušeni za uvedbo nadaljevalnih tečajev.

Marsikatera beseda se je med tem časom izpregovorila in spisala v priloge reforme nadaljevalne šole, toda do danes brez pozitivnega ali vidnega uspeha.

Blizje se je stopilo rešitvi tega vprašanja sedaj po vojni, ko je postalo aktualno sploh vse vprašanje reforme naše osnovne šole.

Bilo je pred dobrim letom, 14. junija 1917, ko se je na posebni in kmeti razpravljalo o reformi nižjega strokovnega pouka. Takrat sem dobil tudi nalogo, da sestavim učni načrt za kmetiško-nadaljevalno šolo. Temu pozivu sem se odzval.

Obdelovalo se je to vprašanje tudi na okrajni učiteljski konferenci v Krškem, lani 13. septembra, kjer sta imela referate nadučitelj Škulji in učiteljica Pirkovič, prvi o kmetiško-nadaljevalnih tečajih, druga o gospodinjstvo-nadaljevalnih tečajih. Udeležil sem se te konference na vabilo okrajnega šolskega nadzornika Stiasnyja.

Kakor znano, so se v načrt državnega zakona o narodnih šolah za kraljevstvo Srbij, Hrvatov in Slovencev sprejela že določila glede nadaljevalne šole, o katerih govori čl. 25., da se ima po končani osnovni šoli začeti in trajati dve leti, in sicer prvo leto obvezno, drugo pa neobvezno.

Kako se bo dalo to izvesti je seveda še vprašanje.

Zamisliti pa ni danes nobenega časa več, vsaj smo dosti dolgo odlašali in zavlačevali te tečaje. Čas je, da pridemo do dejanj.

Ako se je povereništvo za kmetištvo sedaj iniciativno lotilo tega vprašanja, je le naravno, ker je ugodna rešitev kmetiško-nadaljevalne šole v tesni zvezi z interesi, ki jih zasleduje naše povereništvo.

Prepričan sem, da se bo z nadaljevalno šolo veliko dobrega dosežlo ne le pri mladini, ki potrebuje po končani osnovni šoli še npravnstvene in stanovske vzgoje in skrbnega vodstva, ampak tudi v napredek našega kmetištva.

Danes se ne gre pri kmetiški mladini samo za to, da ji damo na pot življenja samo gotovo mero splošne izobrazbe, ampak tudi za to, da jo ohranimo domači duhi, da jo ohranimo svojemu poklicu, da jo stanovsko vzgojimo in npravnstveno dvignemo in da ji vcepimo veselje do prirojenega kmetiškega dela.

Na noben način ne smemo kmetiško mladino, ki odraste osnovni šoli, v vzgojnem oziru zanemarjati in ji pritrgovati pouk, ki se ji je že pred 44 leti namenil, ki se pa ni izvajal zaradi nedostatkov, ki smo jih sami krivi.

Naša mladina je po končani osnovni šoli že toliko godna in duševno razvita, da se začne zavedati svoje poklica in zanimati za stanovske zadeve.

Lahko bi se mi ugovarjalo, da imajo za kmetiško-stanovsko izobrazbo skrbeti kmetiške šole, ki so v to poklicane in da naj se raje te pomnože. Ljudska šola pa naj ostane pri svojem splošno izobraževalnem delu.

Temu naziraniu nasproti moram dvoje poudarjati. Prvič se na nadaljevalnih šolah ne gre za strokovni pouk v pravem pomenu besede, ker je za to veliko premalo časa in ker je mladina za popolen kmetiški pouk tudi premalo zrela. Gre v tem slučaju le za pripravljalni stanovski pouk.

Drugič moram pa poudarjati, da je tega pouka treba sploh naši kmetiški mladini zunaaj do deželi in da še dolgo ne bomo dobili toliko kmetiških šol, da bi bile tako splošno pristopne, kakor bi bilo v tem slučaju želeli.

Ljudska šola z vso svojo osnovo bo ostala še dolgo edina za kmetiški naraščaj. In te mladini mora ljudska šola pomagati, da se stanovsko dvigne in lažje približi do boljšega domačega kruha.

Če imamo danes za obrtniške in trgovske vavence poleg trgovskih in obrtnih šol tudi nadaljevalne šole, jih moramo dobiti tudi za naše kmetiške sinove, katerim ni usojeno priti v kmetiško šolo. Zakaj bi se jim odrekovala stanovska izobrazba na nadaljevalni šoli, ki jo bolj potrebujejo,

kakor drugi obrtniški stanovi, če hočemo, da se bodo glavni stebri države bolj okrevali.

Če bi se bila pri nas takoi s početka vpeljala nadaljevalna šola, kakor se je po drugih državah, bi bilo tudi pri nas marsikaj na boljšem.

Z reformo ljudskega šolstva dobimo gotovo tudi nadaljevalno šolo, tako kakor imajo Srbi svojo »produžno« šolo.

Dokler pa nimamo zakonskih določil za nadaljevalno šolo, to lahko ustanovljamo v prehodni dobi na podlagi razglašala iz leta 1876 s pomočjo kraljevine in okrajne šolske oblasti. Okrajna šolska oblast ne bo delala zaprek. Glavno je, da pridobimo za vpeljavo nadaljevalnega tečaja krajno oblast, tedaj krajni šolski svet in da se učitelstvo s potrebno vmeno loti tega dela.

Povereništvo za kmetištvo bo po svojih močeh podpiralo vsako tako prizadevanje in bo dajalo tudi potrebne nagrade.

Danes imamo med praktičnimi učitelji že tako število večjih moči, ter toliko zavodnih občin, da bi se dalo brez vsakega odlozva iti na delo. Treba je le dobre volje na eni in na drugi strani.

Naš položaj je danes — da še enkrat na kratko ponovim — tak, da nimamo nadaljevalnih šol in da je pouk na ponavljani šoli glede kmetiškega pouka blizu tam, kjer smo bili pred 44 leti in da se višji šol, svet prav lahko obrne na vsa področja šolskega oblastva z ravno takim razglasom kakor leta 1876, ko je imel dobesedno sledečo vsebino: »da se okrajni šolski sveti vnovič in nujno pozivljajo, da kar najbolj skrbno za gojitev in pospeševanje kmetiškega pouka in da zlasti v sporazumu z dotičnimi krogi najkrepkeje delujejo na to, da kar najhitreje ustanovljajo kmetiško-nadaljevalne šole, posebno tam, kjer so potrebne in kjer so večrazredne šole.«

Vse to velja do danes še danes prav tako, kakor uređ 44 leti.

Glede gospodinjstvo-nadaljevalnih šol nismo storili dosedaj še nobenega koraka. Imamo sicer načrt za takozvane delovne šole, ki je na na ostal glede gospodinjstvega pouka ravno tako na papirju, kakor načrt za kmetiško-nadaljevalne šole.

In vendar moramo po vsej pravici zahtevati, da pride čimprej do gospodinjstvega nadaljevalnih tečajev po deželi in da začnemo tudi tukaj že enkrat ledino orati.

V. Rohman.

Fr. Merliak

Sedaj pa bolj resno.

Praznik, semeni navdušene, veselo razpoloženje, to je mana za trgovca. Svet tedaj ne misli mnogo: tiavendan dela, kupuje in prodaja; in nista mu mar niti cena, niti kakovost blaga. Šele ko se navdušenje poleže in ko nastopi kri zopet svoji normalni tok, se ozre po računu izgube in dobička ter naide bilanco, donalveč... pasivno.

Lani so nam n. pr. servirali s tistim podržavljenjem učitelstva mačko v vreči. In koliko se jih je takrat obleklo celo v narado, kakor da je res praznik in peta maša.

Stari srbski šolski zakon je bil razširjen tudi na nove pokrajine in plače so nam bile za spoznanje povišane, to je bilo vse.

In tista naglica, s katero se je to izvršilo?

I to, brate, ima svoj zadak, kajti s tem smo postali vsi skupaj tista vrsta posebnih državnih uradnikov, ki pomeni v Srbiji in Črni gori... učitelja; in to je toliko kolikor tisti kot na krščanskem pokopališču, ki nima blagoslovljene zemlje.

Kaj bi se menili! Tudi letos je bil v Beogradu sijajen sprejem: godba, ministri, poslanci, navdušene govornice, krepki pozdravi. Toda, kaj črnega na belem o naši pasivni volilni pravici in da smo učitelji državni uradniki s srednješolsko izobrazbo in ne bitja »sa pola mature«, to bi ne bilo nič manj impozantno.

Naglica ni nikjer dobra, kajti v naglici človek rad kaj pozabi. In red, tudi dneveni, je lena človeška čednost.

Kapelnik mora poznati svete godce in instrumente pred koncertom. Za boga! kam na pridemo, če jih intonira kar pet tisoč hkratu in zraven da še vsak svojo trobo?

Krivi pa niso samo nekateri.

Vseh kablov med Zemunom in Beogradom menda vendar niso razdrli Nemci. Čemu tisto iznenadenje s preranim prihodom Slovencev, da je moralo radi tega toliko njih spati podnevu mesto noči?

Kdor je živel v notranosti Srbije in v Črni gori, se ne čudi, da je prodri slovenski osnutek pravil za združenje.

Varoš in selo, brate in pa tista vsakoletna »licitacija« služb vpliva tam doli na duha prav tako, kakor pri nas protekcija in behanje za prvenstvo.

Zakaj pa ne prinaša »Tovariš« kaj več poročil iz Srbije in drugih pokrajin? Tudi to je krivo, da je postal marsikdo naših v Beogradu kar tabula rasa. Pri nas sploh merimo vse preveč do svojem konjitu drugi ljudi in tako pride potem do ljubosumnosti. Treba da se spoznamo do dobra in sklenemo naše vrste podprei kot zasadi kdo kake kline med nas... Luka je imel popolnoma prav, da je zarobantil. Trije predlogi, oziroma načrti, so torej bili ne katerih naj bi se združili. Naravno, da je bil to za skupščino predr oreh! Dne 17. julija zborovanje delegacije, 18. pa že kongres; in pri tako ogromni udeležbi ter pri takem političnem in stanovskem miljeju, v kakršnem živimo danes, Saj sem rekel, da naglica ni nikjer dobra, kajti v naglici lahko človek kaj pozabi in potem se čisto razpre in razdere vse prav zaradi tega, čeprav ni tisto včasih niti toliko vredno, da bi se o njem razpravljalo.

Letos smo se preveč zanašali drug na drugega in mislili, da se bo vse vplemalo in skladalo kadar pridemo skupaj.

Že pri manjših in neznatnih zgradbah mora biti natančen načrt, ki odgovarja vsem meram in dimenzijam, kaj šele pri tako ogromni stavbi. Še sreča, da je šlo tako.

Pa brez zamere, če rečem, da je bilo več dobre in trdne volje, kakor previdnosti in predpriprav. Odslej na bolj resno, da ohranimo sebi stan in narodu... šolo.

Umetnost in vzgoja.

Piše prof. Fr. Suher.

(Dalje.)

VI.

Kdo in kako naj podpira umetniško zmisel.

Kdo naj predava? Kdo pa sklicuje politične shode? Za te imamo »zmožne« (?) ljudi, za vzgojo pa ne. To ni prav in nedostatek bi se moral odpraviti. Ali mislite, da bo samo politika narod rešila? Vzgoje je treba; to je prav! Ta je stvar socialne oskrbe! Narod nevzgojen pošiljati na volišče je tako, kakor dajati otroku puško v roke. Če bi se tisti čas in tisti izdatki porabili za vzgojo učiteljev, ki se porabi za strankarsko politiko in brezuspešne boje, bilo bi v narodu več pozitivnega dela, pa tudi več sreče in zadovoljstva. Predvsem na bi morali delavci na polju izobraževanja toliko veljati, kakor politiki, ki so včasih slabi in se boré le za svoj ugled brez koristi naroda.

Kdo naj jih tolmači? V prvi vrsti nihče drugi nego umetnik sam. Odkril bi nam naj vsaj deloma svoje čustvo, kaj mu je vzbujalo duha in je vznemirjalo njegovo notranost, kjer se je ustvarjala ideja, ki je silila na dan in iskala izraza. — Včasih bo treba kaj povedati o načinu tega izraza in opozarjati opazovalca na to, česar mu nedostaja, da ne more shvatjati umetnikovega razodetja. Tehnika se mora opravičiti in oblika umotvora mora biti osnovana. Čim manj je poslušalec sam umetnik, tem več mu bode treba razlage. Kdor hoče sam umetnično umeti, — vsaj moderno umetnost — mora se sam pečati vsaj z začetki umetniškega stvarjanja.

Razlagatelj bode še marsikaj moral vedeti, kar vsakdo vedeti ne more, kar pa bode za umevanje umetnine važno.

Zgodovina se tu ne more prezreti.

Zlasti pa bode navadnemu gledalcu težko razlagati nagoto v umetnosti. Kdor nima zmisla za anatomijo in prav nič znanja o njej, ne more s pravim očesom moč triti umetnin te vrste. Gledal bode morda s poltenimi očmi in ne bode videl lepote. — Razlagatelj bo imel hvaležno nalogo, da ga napoti do čistega uživanja v estetičnem zmislu.

Onstran diletantskega in vsakega drugega poimovanja, ki se da o vsebini umotvora z besedo vzbuditi, še stoji nekaj drugega v umotvoru, kar se da samo le čutiti in kar je kljub temu še vendarle glavna stvar.

Torej ne bode razlagatelj umetnik nikdar preveč vedel, če bode še toliko svojih čustev odkril z besedo.

Znan profesor na obrtnem muzeju na Dunaju je nazivljial razlago umetnin v umetniškem muzeju »secirante s kuhinjskim nožem«.

To je resnica morda, ako pride umetnina v roke kritiku, ki obvladuje le teorijo estetike, suhoparnemu profesorju, ki ne

čuti vzvišenega poklica umetnikovega in umetnine in sam ni kar nič umetnik.

Umetniku pa, ki ima takt in dobro samovzgojo, se ne more tega zgoditi napram stari, priznani umetnici, še manj pa, če govori o umotvoru, ki ga je ustvaril sam ali njegov tekmeč.*

Tako se bode tudi preprost človek zanimal za umetniške pojave in kar je glavna stvar, **podpiral bode tudi umetnost**. Iz naših hiš bodo počasi izginile **slabe reprodukcije**, ki služijo večkrat reklamni lažipatriotizma ali bizantinske pobožnosti, ali pa so sicer šara s cenege živinskega sejma. Za nje ni prostora pri nas, kakor bi naj ne bilo prostora v naših krčmah za gramofone in mašinska godala z nemškimi pouličnimi preprostimi naprevi.

Nadomestiti jih morajo umotvori originalni. Ne ena hiša naj bi ne bila brez originalnih umotvorov in v naših hišah in javnih prostorih naj se glasi **slovenska pesem in glasba**. — Na ta način bomo dvignili naš umetniški horizont. Z reprodukcijami pa naj izginejo tudi ostudni **okvirji naših podob** in naj se namestijo z domačim delom. — Pristnega lesa in dobrih delavcev v ta namen imamo dovolj. Samo okusa nam nedostaja. Zdi se nam vedno še lepši »zlat« (!) kakor pristno lesen okvir. Ne vemo, da je vsa nepristnost **materijala brezukusnost prve vrste**. Zato nosim rače denar za tui fabrikat tujemu trgovcu, nego da bi zaposlili domačega mnogo bolj simpatičnega, marljivoega muzarja in porabili **domači material**.**

Na naših pisalnih mizah leži vse polno plastičnih reprodukcij iz porcelana in mavca. Umetnost se hoče utesniti v neporaben slab material, našim kiparjem pa ne damo prilike, da bi nas veselili s svojimi pristnomaterialnimi originali.

V cerkvi, kapeli in na domu streže brah nebroti umazanih **paornatih cvetic**, prava nevarnost za ogenj. Na polju in vrtu pa se joče osamljeno cvetje najkrasnejše flore.

Že se je udomačila šega, da se poklanjajo originalne umetnine ob svečanih časih sorodnikom in znancom: o Božiču, ob novem letu, o Veliki noči ob ženitbah in godovih, ni se pa še vkoreninila ta šega v vseh naših premožnih slojih. Ozkosrčnost in slabo razumevanje umetnin sta še vedno na potu. Zlasti na kmetih je še mnogo **premožnih ljudi**, ki imajo nepokvarjen okus, pa nihče jih ne opominja, kaj bi se lahko kupilo v vezilo ob slavnostnih prilikah. — Ljudje prihajajo v mesto in se zagledajo v izložbe polne židovskega potvorenega blaga, polne goljufive šare. Vidijo tu našemilne moške in ženske oboževalce pariškega oblačila — in kvarijo si zdrav prirojeni okus.

Deležo mesto in vas so včasih preplavljali agenti sleparji s ponudbami na »umetniške« portrete, ki so se na izdelovali v dunajskih židovskih »tovarnah« po slabih fotografijah za naš dober denar. Še malenkost bi trebalo bridelati, pa bi zani dobili pristen originalni portret pri domačem umetniku. Tudi z razrednicami slabe vrste se širi v obliki meri neokusnost. Izvržek se kupi, ker je ceneji, domače pristno delo pa se omalovažuje povsod tam, kjer je narod v stiku z vtihotapljeno tujo kulturo.

Naj bi se okus naših ljudi že enkrat osamosvoil in rešil tujege vpliva. Naj bi se nehalo tisto opično posnemanje tujih šeg in tuje noše zlasti pri ženstvu. — pa tudi pri moških. Kdor je bil prej enkrat pri volakih, že se je navlekel nemškega duha in ga izražal v besedi in noši: če je le prišel na Gornje Štajersko, je prinesel domu znane zelene obšive ma suknji in svoji štajerski klobuk.

Čemu nam pariška moda? Čemu dunajski in pariški klobuki? Moda in ves umetniško ne pomaga nič ženski lepoti. Če ni narava dala, tudi moda ne bo. **Edino zdravje je vir lepote** — in seveda, ker je mladina zdravejša, vsaj navadno — tudi mladost. Pa star človek je marsikdaj lepši nego mlad. Snaga, redno, naravno in pravno življenje, pametna izprememba počitka z delom in dobra vest pomagata najboljši lepoti. — In vse to je ceno. Polovica narodnega premoženja bi ostalo doma, če bi se ravnali po teh načelih. Samo praktičnost noše, uporabnost obleke bodi merodajna! Kar ustreza namenu, je tudi lepo. Treba se je le navaditi. Odvrčimo ljudi od kvarljivih zabav in povejmo jim, da je ples v zaduhli sobi poguben te-

* Pomolno se je ljubezljivo odzval moji drošnji odlični umetnik, lastnik umetniškega paviliona g. J. in moji učenci in jaz smo mu bili vedno hvaležni za njegovo pojasnila.

** Pa tudi tu se že kaže po zaslugi vrlega za narodno umetnost vnetega učitelja dober zaslužek.

lesnemu zdravju in divjost prireditve duševnemu razvoju. Okrijmo ljudstvu neestetiko uživanja alkoholnih pijač, ocenimo mu pravilno vrednost kinematografa in nadomestimo ga z lepim petiem in z dramatikom na ljudskem odru v vasi, na tudi v mestu. Povejmo mu, da kino nima z umetnostjo večinoma prav nič skupnega. V kolikor posnema dramatiko in upodabljačo umetnost, je naravnost kvarljiv glede umetniškega naziranja v masi ljudstva. Mogoče je, da se podivja okus in da ustvarja popolnoma kvarljive pojme o umetnosti. O prizorih, ki jih z etičnega stališča ni mogoče odobrati, niti ni govoriti. Žal, pa je vojna baš v tem oziru s kinom mnogo grešila in pohujšanja učinila, da prava umetnost te v tridesetih letih še ne more popraviti, ker ona ne umije, se ne giblje in ne deluje na razdražene živce.

Pač na bi si stekel lahko kinematograf velike zasluge za poljudno ponazovanje prizorov, ki spadajo v naravoslovje, tehniki in k drugim vedam, kakor se to že marsikje dogaja združeno s primernim razlaganjem. (Dalje prih.)

Iz ameriškega pisma.

„... Ameriške šole so vobče daleč za našimi; tudi se ne zahteva tu iste predizobrazbe za višje šole kakor pri nas.

V višjem šolskem svetu sede tu, kakor izvem od svoje angleške učiteljice, jako malokedaj, lahko se reče, **nikoli ne, nekdanji učitelj**. Tukaj se vse voji. Če koga žene častihlepe po kakem javnem dostojanstvu, tedaj teka za njim ali pa se da od svojih pristašev voliti. Ali je čevljar ali mesar, tu ni razlike. **N. pr. je v „Board of Education in Hoboken“** mesar član. Kaj se more zahtevati od takih ljudi v vprašanjih, ki jih morejo razmotrivati le strokovnjaki. Saj niti nimajo šole enotnih knjig; ampak tudi ta izbira se vrši **pristransko**.

Na javnih šolah se brezplačno preskrbe učila in vse, kar med nje spada; seveda je v vsakem mestu drugače, rabijo se druge knjige.

Edino, na kar se polaga tu važnost, je angleščina. „Buhstabilanje“ in izgovarjanje besedi se vadi do osmega razreda. Vendar pa so tukaj ljudje, ki so tukaj rojeni, pa govore slabo angleščino. Vrh tega so 3 ali 4 pravila, kako naj se izgovarjajo ali naglašajo besede...

Kakor se mi je že pravilo, rabi mnogo domačih ljudi, ko čitajo knjige, besednjake, ker se v njih nahajajo besede, ki jih prej niso nikoli slišali in torej ne morejo znati njih pomena. Baj je angleščina večji besedni zaklad nego nemščina ali francoščina.

V drugih strokah kakor zemljepisje, zgodovina, prirodopisje itd. so Amerikanci daleč za našimi otroci. Celo matematika je stroka, ki se ne uvaža tako kakor pri nas.

In določa naloge? Sedite, da ne padete! Domačih nalog se tu ne daje, ali pa le zelo redko kedar, niti ne v najvažnejših strokah. Učitelj, ki daje domače naloge, si ne pridobi „blagohotnosti“ svojih učencev. Tukaj se ne trudijo učenci za blagohotnost učiteljev, ampak narobe. (Sicer je skoraj vse spodnje šolstvo v rokah učiteljic, ker se učiteljstvo preslabo plačuje). Ako je učiteljica prestoga, se zgodi večkrat, da otroci kratkotalo pobegnejo ali pa stavkajo. New York ima vsako leto tako šolsko stavko, in starši so navadno tako neumni, da podpirajo otroke v tej zadevi.

Kakor mi je pravila moja učiteljica, se zgodi v New Yorku večkrat, da se vzamejo otrokom v šoli revolverji, sekire in noži.

Pred približno pol leta je stalo v časnikih, da so otroci obmetavali učitelja z opeko. Med vojno je bil ta učitelj v Franciji na fronti. Hotel je uvesti v šolo nekoliko discipline, pa je zadel na tak odpor. Navadno potem takega učitelja premestijo.

Tukaj se suče namreč vse okolu žene in otroka; mož je ničla, ki šteje le v podjetju. In otroci in ženske so dovolj domišljave.

Sicer pa so naziranja v marsičem tukaj različna. N. pr. malokedaj kakšen učenec obsedi, skoraj nikoli. Nasprotno pa se pošiljajo učenci nazaj v spodnje razrede, ali pa se še večkrat zgodi, da učenci razred preskočijo. Vsaka učiteljica vidi v tem svojo čast, da prav mnogo učencev dalje pomakne, to so namreč vsi v njenem razredu.

Tu primanjkuje učnih moči, ker gre do dekleta rajši v kako ofico kakor pa bi se posvetila učiteljstvu. Tu se jeze manj, pa zaslužijo večkrat tudi več.

V Broklynu je učiteljica svarila učenca zaradi neke nedostojnosti. Tem povodom reče: „Jon will be a nice gentle-

man.“ Na to odgovori paglavec: „I'm not going to be a gentleman, I am going to be a crook!“

Tu v Ameriki se je v zadnjem času vse spremenilo. Prejšnja Amerika ne ek-sistira več. Konec jo je na večno.“

Učiteljske organizacije v Italiji.

Ni menda stanu v Italiji, ki bi bil tako zapostavljen in malo upoštevan, kakor je ravno učiteljski. Velika je učiteljska družina v tej državi, a vendar ni njena beseda prišla nikoli do tiste veljave, kakor bi bilo prav. Učitelj je bil vse do zadnjih dni suženj države in občine, ki sta gospodarila z njim po svoji volji. Njegovo stališče v šoli in zunaj nje ni bilo prav nič zavidanja vredno. Vse do zadnjih časov je bil za svoje delo plačan tako sramotno in beraško, da se naravno ni mogel dvigniti v socialnem življenju nad nivo bednega proletarca. Izboljšanja svojega materialnega stanja pa si ni mogel izvojevati z lastno močjo, ker je ta še dandanes tako razcepljena na skupine različnih idejnih tendenc, da je vsaka večja akcija v dobro stanu uprav nemogoča. V Italiji imamo 8 (osem) učiteljskih organizacij, ki cepijo učiteljsko moč po ideji in interesih ena v škodo drugi. Glavne tri skupine so: »Unione Magistrale Nazionale« s sedežem v Rimu; »Nicolò Tomaseo« s sedežem istotam in »Sindacato Magistrale Italiano« s sedežem v Milanu. Prvo je največje učiteljsko združenje, ki je na papirju apolitično, v resnici pa strogo nacionalistično in eksponent najhujšega državnega imperializma; drugo je izšlo iz vrst klerikalnih političnih organizacij in je v nekakem nasprotju, v kolikor zadeva notranje državno življenje, s framazonskim programom nekdanje Italije. Tretje, ki pridobiva dan za dnem več tal v učiteljskih vrstah, je združenje učiteljstva socialističnega političnega prepričanja. Potem imamo še sledeče manjše organizacije, ki jih navajamo z italijanskimi imeni: »Associazione Nazionale fra gli insegnanti elementari abilitati alla Direzione Didattica« s sedežem v Marsala; »Comitato Nazionale Licenziati Scuole normali« s sedežem v Rimu; »Federazione Nazionale Insegnanti Piccoli Comuni« s sedežem v S. Vito Romano; »Associazione Nazionale Insegnanti Scuole di Tirocinio« s sedežem v Neapolju in »Federazione Nazionale maestri militari ed ex militari« s sedežem v Kataniji. — I.e edino prve tri organizacije imajo pravico do obstoja, ker se borijo za skupne koristi stanu in šole, čeravno vsaka s svojega idejnega vidika. Ostale štiri so dokaz posebnih težnj nekaterih učiteljskih skupin, katerih koristi morda ne škodujejo naravnost učiteljskemu stanu, pa so vsaj v navskrižju z interesi splošnosti. Naravno je tedaj, da se kaže pri razsodnejših učiteljih odpor proti temu brezsmiselnemu slabljenju moči in da se pojavljajo med njimi glasovi o potrebi združenja, sicer ne še na strogo stanovski podlagi, pač pa zaenkrat na omejenem torišču glavnih političnih prepričanj. Poč do učiteljskega sindikata, ki bi združeval v sebi vse moči v kraj stanu in šoli, je še dolga in kdove kdaj jo dosežejo učiteljske vrste v Italiji.

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Zavezno delegacijsko zborovanje v Mariboru.

V zadevi Zavezinega delegacijskega zborovanja nam poroča pripravljalni odbor: Glede stanovanj je velikanska težava. Na vsak način se morajo oni, ki niso delegati, na se hočejo udeležiti Sokolskega slavja oglasiti pri stanovskem odseku Sokola — »Narodni dom«, steer bomo iskali stanovanj na dve plati. Vesna je obljubljenih 27 postelji za učiteljice odpo-vedala ker je zavod zasedla delimitacijska komisija. Vinarska šola čaka še dovolitve od poverjeništvu. Onim, ki se udeleže Sokolskega zleta je na razpolago šola v Radvanju — tričetrt ure izven mesta. Tamošnji nadučitelj Radoslav Knaflič tudi lahko preskrbi privatno 10 prenočišč za učiteljice, ki se naj v tem oziru obrnejo nani. Tudi v šoli v Tezu poleg telovadišča bo nekaj prostora. Pripravljalni odbor nas zagotavlja, da bo storil vse, kolikor se bo storiti dalo.

Skupnega obeda ne bo, ker nepotrebnost mnogo stane. V »Narodnem domu« bodo za 28. dan t. m. pripravili nekoliko več. Vsi delegati, ki pridejo v Maribor v petek, pa imajo privatno stanovanje, se bozario da uporabijo popoldanski vlak.

* Lep žentlemen boš!

** Ne bom žentlemen, bom goljuf (tat)!

ker bi zvečer ob 11. uri ne mogli iskati stanovanj in tudi ni mogoče vsakega posameznika spremiti na stanovanje in buditi ljudi. **Vodstvo Zaveze.**

Delegata za delegacijsko zborovanje Udruženja jugoslovanskega učiteljstva, poverjeništvu Ljubljana dne 28. avgusta v Mariboru je nadalje prijavilo:

XXIII. Učit. društvo za gornjegrajski okraj:

- 64. Pulko Valentin — Gorica.
- 65. Pušenjak Ivan — Mozirje.
- Namestnika:
- 51. Sotlar Martin — Bočna.
- 52. Rojnikova Marija — Gorica.

XXIV. Učit. društvo za kozjanski okraj:

- 66. Volavšek Anton — Buče.
- 67. Volavškova Slava — Buče.
- Namestnica:
- 53. Lovrečeva Hedka — Št. Peter p. Sv. goram.

XXV. Učit. društvo za novomeški okraj:

- 68. Matko Davorin — Novo mesto.
- 69. Zemljakova Otilija — Toplice.
- 70. Hočvar Fran — Birčna vas.
- Namestniki:
- 54. Franketova Marija — Dobrnjke.
- 55. Vrečeva Ivanka — Št. Lorenc.
- 56. Gebauer Viljem — Šmihel.

XXVI. Učit. društvo za ormoški okraj:

- 71. Rajšp Josip — Ormož.
- 72. Okornova Zofija — Središče.
- Namestnika:
- 57. Pinterič Drago — Miklavž.
- 58. Musek Ljudevit — Bolfenk.

XXVII. Učit. društvo za velikovski okraj:

- 73. Magerl Ivan — Velikovec.
- 74. Hren Anton — Studenci.
- 75. Copic Venceslav — Ruda.
- Namestniki:
- 59. Mörderdorfer Vinko — Mali Št. Vid.
- 60. Mencingerjeva Lucija — Mokliče.
- 61. Burdijan Ivan — Grabšajn.

XXVIII. Učit. društvo za ljubljansko okolico:

- 76. Žirovnik Janko — Borovnica.
- 77. Urbančič Anton — Horjul.
- 78. Majer-Hromčeva Ivana — D. M. v Polju.
- Namestnika:
- 62. Kumelj Metod — Vič.
- 63. Kalanova Franja — Št. Vid nad Ljubljano.

Iz šeste seje vodstva Zaveze (2. avg. 1920).

1. Povodom rojstnega dne Nj. Visočanstva kralja Petra I. je odposlal Zavezin predsednik udanostno brzojavko direktno v Beograd.

2. Prvi kongres jugoslovanskega učiteljstva v Beogradu se je vršil dne 17., 18. in 19. julija t. l. Tež kongresa se je udeležilo okoli 5600 učiteljstva, izmed teh je bilo okoli 200 Slovencev z 83 delegati in delegatnjami. Vse podrobnosti o poteku udruženja so razvidne iz 28. številke letošnjega Učit. Tovarisa.

3. Oficialni naslov našega ujedinjenja je: »Udruženje Jugoslovanskega Učiteljstva v Beogradu. — Poverjeništvu Ljubljana.«

4. Odsek, ki je redigiral resolucije za kongres, nam je bil iz Beograda imenoma javljen. Glavni odbor skupne organizacije je konstituiran, predseduje mu Čeda M. Todorović. Zaveza je prejela od glavnega odbora Udruženja po kongresu sprejeta pravila.

5. Osnutek pravil za UJU, izdelan od likvidacijskega odbora Zaveze jugoslovanskega učiteljstva v Ljubljani, je bil na kongresu v celoti z malimi izpremembami sprejet. Izvzemši nekaj malih nebitvenih poprav, so se izpremenila naša pravila naslednje: V § 10. odpadeta odstavka c) in č), § 11. se glasi: Glavni odbor je: a) izvršilni, b) upravni (namesto ožji in širji).

§ 12. je popravljen tako, da sta v izvršilnem odboru dva podpredsednika in dva urednika učiteljskih glasil in ne samo eden. § 13. se glasi doslovno: V upravnem odboru je poleg članov izvršilnega odbora še 15 odbornikov. Državna skupščina se imenuje v popravljenih pravilih glavna skupščina. § 28. naj se popravi: Volitve... izvrši pokrajinska skupščina... za dobo 3 let (in ne enega leta). V končnem oddelku »Prehodne določbe« odpadeta 7. in 8. odstavek, 5. pa je izpremenjen tako-le: Osrednje glasilo Udruženja je »Narodna Prosveta« in »Učitelj« v Beogradu. (Primerjaj osnutek naših pravil v 23. števi. letošnjega Učit. Tovarisa!)

6. Izvršilni glavni odbor »Udruženja Jugoslovanskega Učiteljstva« nam je poslal s svojega prvega sestanka dopis, v katerem poroča, da izhaja novi centralni organ »Narodna Prosveta« spočetka dvakrat na teden, pozneje pa postane dnevnik. Da krije centrala izdatke za ta list, naroča poverjeništvu Ljubljana: a) Vsako okrajno učiteljsko društvo našega poverjeništvu naj imenuje po enega ali dva agilna učitelja, ki bi bila poverjenika za razširjenje »Narodne Prosvete« v dotičnem okraju; b) centrali v Beograd naj se odpošlje imenik učiteljstva za vsak okraj poverjeništvu. — Sklene se nasvetovati centrali v Beograd, da naj ostane »Narodna Prosveta« vsaj še eno leto tednik, ki izhaja lahko po potrebi s prilogami. Umetneje za naše razmere bi pa bilo, da izhaja centralno glasilo le vsakih 14 dni. Pri naša naj samo najaktualnejše stvari, ki zanimajo vse učiteljstvo v kraljevini SHS. Tak list naj bi bil obvezen za vse članstvo UJU. Nova ureditev naj se izvrši še-le s 1. januarjem 1921. Članarina, ki doslej še ni določena, naj se javi takoj vsem

pokrajinskim poverjeništvom, ker rabijo tak sklep pokrajinski blagajnik pri sestavi proračuna. Seznam članstva vseh okrajnih učiteljskih društev za poverjeništvu Ljubljana se odpošlje še-le v začetku novega šolskega leta 1920/21.

7. Za Slovenijo je treba v ministrstvu prosvete stalnega referenta. Med ministrstvom prosvete in našim pokrajinskim poverjeništvom se vrše pogajanja, pod kakimi pogoji naj vstopi naš referent v ta oddelek ministrstva, zaspisejo.

8. Razdor v konjiškem učiteljskem društvu traja dalje. Ker je vodstvo Zaveze zaznalo, da se bivši predsednik Ferdo Bobič in sedanjí nepravilno izvoljeni društveni predsednik Lovro Serajnik ne mislita ukloniti sklepom častnega sodišča in še naknadno sklepu Zavezinega vodstva, se naroči podpredsedniku Mravljaku, da naj čimprej pravilno skliče izredni občni zbor Konjiškega učiteljskega društva, ker je on edino v to poklican.

9. Določijo se teme razpravam, ki pridejo na dnevni red letošnje delegacije.

10. Doposlane resolucije učiteljskih društev se izročijo posameznim odsekom s pozivom, da poročajo o njih pri delegaciji.

11. Na beograjskem kongresu je obljubil minister S. Pribečević, da se bo zavzel za vso odločnost, da dobi poviške novih draginskih doklad vse učiteljske v kraljevini SHS.

12. Učiteljskim društvom se naroča, da vsako resolucijo in vsak važen predlog, ki ga pošljejo poverjeništvu Ljubljana v rešitev, zapisejo na posebni list, ne pa po več predlogov na isti list, ker nam da poslednje mnogo dela.

13. Klub primorskih učiteljev v Ljubljani odločno ugovarja, da prošnja nekega učitelja ob razpisu službe stalnega suplenta v Ljubljani pri mestnem šolskem svetu ni prišla v poštev, in sicer z enostavno motivacijo, da se prosilca ne more upoštevati, ker spada v zasedeno ozemlje. Omenjeni je bil učitelj na Primorskem, a je moral bežati iz zasedenega ozemlja radi preganjanja od strani italijanskih karabinerjev, ki so ga koncem februarja lanskega leta obdolžili hujskanja proti okupacijskim oblastim in ščuvanja na upor. Zaraditvega so ga odgnali v tržaške zapore, kjer je presedel 10 tednov. Dasi mu vojno sodišče ni moglo dokazati ničesar konkretnega, so ga karabinerji še nadalje zasledovali dotlej, da se jim je moral umakniti z družino vred v Ljubljano. Zaveza se torej naproša, da naznani ta slučaj na kompetentnem mestu, in da se zavzame za to, da se istemu vsestransko pojasni, poskrbi naj pa tudi, da se kaj takega ne zgodi nikoli več, najmanj pa brez poprejšnjega posvetovanja s klubom, kateri dobro vé, kdo se izmed učitelstva iz zasedenega ozemlja lahko vrne domov brez nevarnosti in kdo ne. Sklep mestnega šolskega sveta je v tem slučaju nepostaven in krivičen. — Zavezi se je ob razrešitvi tega vprašanja pri višjem šolskem svetu obljubilo, da se prošnje teh vrst prosilcev morajo upoštevati.

14. Po § 15. novih društvenih pravil mora voliti letošnja delegacija v Mariboru namesto članov dosedanjega Zavezinega vodstva ožji svet našega poverjeništvá, kamor spadajo poverjenik, blagajnik in dva odbornika z vsemi namestniki. Strokovnega tajnika in urednika pokrajinskega glasila (Učit. Tov.) imenuje poverjeniški svet. Istočasno se volijo tudi trije člani v nadzorstvo uprave pokrajinskega sosveta.

15. Osrednja Zveza javnih nameščencev v Ljubljani tirja od vsakega Zavezinega uda po 1 krono mesečne članarine. Zaveza je plačevata doslej od vsakega člana mesečno po 20 h iz svoje blagajne, tolikega novega poviška pa ne vzn.ore. — Sklene se naprositi tirjalca, da za tekoče leto popusti na novi zvišani članarini, ker ne more poslati za članstvo tega poviška ne Zaveza in ne posamezna učiteljska društva, ker ni glasom zadnjih proračunov nikjer razpoložljivega denarja. Nova članarina naj se pobira še-le od 1. januarja 1921 dalje.

Društvene vesti.

+ **Skupno zborovanje štirih učit. društev v Dravogradu.** V četrtek dne 5. tm. je bilo zanimivo zborovanje velikovškega, pliberškega, slovenjegraškega in mariborskega učit. društva v Dravogradu. Prav srečna je bila misel prirediti v središču vseh teh okrajev skupno zborovanje. To je pokazala obilna udeležba, ker je bila kljub temu, da je prejšnji dan deževalo in da vlakci vozijo precej rano, prav povoljna udeležba. Saj se je zbralo okrog 150 tovarišev in tovarišev iz bivše Koroške in Štajerske. Meje in uprave, ki so nas doslej ločile, so padle in prvič smo si segli v roke tovariši in tovarišice, ki imamo isto delo in iste cilje in ki delujemo pod istim težkim razmerami v krajih, kjer so še močni ostanki nekdanjega naših šol in našemu narodu tako nespornega sistema.

Vsa štiri društva so najpreje zborovala ločene v šolskem poslopiju, raz katerega je plapolala naše trobojnica. Po kratkem obravnavanju internih društvenih zadev, pa smo se zbrali v senčnatem vrtu »Narodnega doma« in imeli skupno zborovanje. Predsedoval je naš veteran tovariš Vrečko iz Slovenjegrada, bivši nadzornik sedaj pa ravnatelj v poklju, ki pa še vedno vrši svoj poklic kljub upokojuju.

Ravnatelj Humek je poročal o vtisih učiteljskega kongresa v Beogradu. Njegova izjavanja so bila prav zanimiva in poučna. Saj ni bil samo površen opazovalec, ampak je prišel tudi navidez nerazumljivim pojavom do dna in navedel vzroke. Spoznali smo, da se je v Beogradu kljub navideznim nasprotnostim ustvaril ven-

dar-le lep začetek in trden temelj za delo v skupni stanovski organizaciji. Par karakterističnih stvari je omenil še tov. Močnik iz Pliberka.

Na to je poročal tov. Hren o smernicah naše bodoče stanovske politike. V daljšem govoru je logično utemeljeval smisel znanih mariborskih resolucij in njihovo izvedbo, ako hočemo res strogo stanovsko skupno organizacijo, po kateri je nam zajamčen uspeh. Njegova izjavanja so bila sprejeta z živahnim odobravanjem.

Potem so se prečitale sledeče resolucije:

1. Učiteljsko štirih učiteljskih društev zbrano pri skupnem zborovanju v Dravogradu pričakuje in zahteva, da se letos na delegacijskem zborovanju izvede končna likvidacija Zaveze in izvoli vodstvo poverjeništvá za Slovenijo na podlagi novih pravil sprejetih v Beogradu.

2. Merodajne oblasti so v času prevrata dale zagotovilo, da se bodo nadzorniška mesta za ljudske in meščanske šole razpisovala in oddajala sporazumno z učiteljskimi organizacijami. Ker kažejo dejstva, da se ta demokratični princip ne le ne udeje, ampak naravnost prezira, zahtevamo njega uveljavljenje. Stojimo na stališču, naj bodo nadzornik starejši izkušeni praktik iz dotične kategorije šol, ki jih bo nadzoval. Zato naj nadzoruje ljudske šole le ljudsko-šolski učiteljski praktik in takisto meščanske šole le oni, ki jo pozna iz lastnega delovanja na njej.

3. Stojimo na principijelnem stališču, naj se vzgajajo učiteljice za javne ljudske šole na javnih učiteljskih. Ker edino javno žensko učiteljico v Ljubljani ne zadostuje potrebam javnega šolstva in je za štajerski in koroški naraščaj iz gmotnih ozirov preoddaljeno in tudi premajhno, in ker stojimo na stališču, da naj bodo naraščaj vzgojen v tistih razmerah, v katerih bo poznejše deloval, zahtevamo, da se javno žensko učiteljico v Mariboru takoj zopet otvori. To zahtevamo tembolj, ker je to izredna želja ljudstva, ki ga merodajne oblasti v urejeni državi morajo upoštevati.

4. Zahtevamo, da se takoj izplača že pred 3 meseci dovoljeno 25% drag. doklado, katero je ostalo uradništvu že davno prejelo. Nemoralno je zapostavljati stan, ki po svoji najboljši volji in moči deluje za povzdigo narodne in državne misli.

5. Ker je nevarnost, da se radi zapostavljanja mešč. šol učiteljsva v gmotnem oziru ne bodo mogla povzdigniti meščanske šole na stopinjo, ki je za narodov pokret neobhodno potrebna, zahtevamo, da se skoraj izvede uvrstitve meščanskega učiteljsva v plačilni razred, ki mu je določen.

6. Protestiramo proti odtegnitvi pasivne volilne pravice učiteljsvu, ker se s tem izvršča naš stan v vrsto brezpravnih.

7. Ravno tako protestiramo proti uvedbi šolnine, ker je to nedemokratično.

Vse te resolucije so se sprejele po daljši stvarni debati soglasno. Predsednik je na to zaključil tri ure trajajoče lepo zborovanje. Mi smo si pa obljubili, da se vsako leto vsaj enkrat snidemo k takemu skupnemu zborovanju.

+ **Slovenjebistriško učiteljsko društvo je zborovalo dne 5. avgusta 1920 v dekljiški šoli v Slov. Bistrici.** Pred zborovanjem se je vršila pevska vaja. Predsednik tovariš Sabati pri otvoritvi zborovanja srčno pozdravi v lepem številu zbrane člane. Svojo odsotnost niso opravičili tovariši: Tomažič, Kompost in tovarišice: Lenart, Robar, Veber, Turnaj, Maisel, Soršak in Fiolič. Zapisnik zadnjega zborovanja se prečita in neizpremenjen odobri. Prečitajo se resolucije poslane od Učit. društva za Maribor in bližnjo okolico. Sklenilo se je, naj pridejo v pogovor in sklepanje pri prihodnjem delegacijskem zborovanju Zaveze. Za učiteljsko razsodišče so izvoljeni predsednik tov. Karbaš, namestnik Rainer, kot prisednika tovarišici Feigel in Hribar ter tovariša Šamprl in Varl kot namestnika. Z načrtom šolskega zakona, ki ga je izdelal šolski odsek Zaveze se učiteljsvo popolnoma strinja, le kar se tiče stanovanja se želi, da bi dobilo kakor vsi državni uradniki tudi učiteljsvo stanovanje: kdor pa ima prosto stanovanje, naj konstatira v to določena komisija njegovo vrednost. Sprejet je bil tudi načrt za preosnovno društvenih pravil. Tovariš Bratoš predlaga, naj se tudi naše društvo pridruži resolucijam, ki jih je sprejelo učiteljsko društvo za Maribor in bližnjo okolico na svojem zborovanju, ki zadevajo izobrazbo učiteljsva in pasivno volilno pravice. Predlog je bil enoglasno sprejet. Stavila sta se še dva druga predloga, o katerih se bode še prej dobro premislilo in sklepalo na prihodnjem zborovanju. Nato nam je tovarišica gospa Feiglova z ozirom na to, da je o kongresu jugoslov. učiteljsva v Beogradu podrobno poročal »Učiteljski Tovariš«, zanimivo opisala le svoje doživljanje iz potovanja in bivanja v Beogradu. Za potovalne stroške ne zahteva nikakega povračila. Za njeno požrtvovalnost in njen trud se ji predsednik v imenu vseh prav srčno zahvali. Blagajničar je bil zadovoljen pri pobiranju članarine. Sklenilo se je, da bode prihodnje zborovanje sredi meseca novembra v Slov. Bistrici.

+ **Kozjansko učiteljsko društvo je zborovalo zadnjič v tem šolskem letu v Kozjem, 5. avgusta.** Zbrali so se docela vsi člani, kakor že ne 6 let. Pristrčno jih pozdravi predsednik ter poročal, da je to lepo znamenje in, da je z veseljem gledati na vrsto, iz koje ni zahtevala kosa koščene roke v tem šolskem letu nobene žrtve. Pač pa so se nekateri preselili na sever, drugi še čakajo na odhod, katere pa prosimo da nas

ohranijo v spominu, kar bomo storili tudi mi, ki še ostanemo tu. Pozdravi tudi navzoče goste, sosebno še tov. Jamška, ki je prišel iz Posavja — iz Rajhenburga. Dnevni red se je obrnil tako, da se je pretkala najprej zadnja točka — društvene zadeve, ki so bile izključno interne. — Zapisnik zadnjega zborovanja se odobri. — Dopisov ni bilo. Nato sta nam tov. Potočnik in Jamšek prav zanimivo pripovedovala o beograjskem kongresu, zakar se jima poslušalci iskreno zahvalijo. Končno se predsednik zahvali za pozornost vsem navzočim ter želi ob jednem vsele počitnice, koje smo po trudopolnem in napornem delu vsi prepotrebni. Zborovanje se zaključí z vestjo, da bode prihodnje zborovanje v bodočem šolskem letu v Kozjem. Dan se določi pozneje.

+ **Šaleško učiteljsko društvo je zborovalo dne 5. avgusta t. l. v Šoštanju.** Radi odsotnosti tov. predsednika, otvori zborovanje podpredsednik tov. Martin Vrečko, pozdravi vse navzoče najpristrčneje ter poudarja posebno, da zborujemo danes prvič kot del velikanske naše stanovske organizacije UJU., ki je bilo sklenjeno dne 17. in 18. p. m. Ko je v zelo zbranih besedah opisal važnost te organizacije, spodbuja, da bodimo pridni in marljivi njeni delavci, ker le na ta način bomo dosegli naše cilje in gledali bomo lahko z mirno vestjo v lepo bodočnost, posebno, ker ima ravno naš stan dobrega prijatelja v osebi Nj. Vis. prestolonaslednika regenta Aleksandra!

Nadalje pozdravi doše goste tov. Šilaha in Šumljaka iz Maribora ter J. Trobeja iz Murske Sobotice. Z veseljem pozdravi nadalje tudi nove člane in sicer tov. Kristl Elo, tov. Gradišnik Stankota iz Velenja, tovariše Mazlu Alfonza, Kurnik Franceta in Simončič Dragota iz Šoštanja, tovariša Vitine Josipa, Gorišek Simona iz Rečice ob Paki, ki so prišli pred par tedni kot mladi pionirji naravnost iz učiteljskega med nas, da nam pomagajo pri našem ne ravno lahkem — ampak prav težkem delu za šolo v šoli ter za šolo in narod izven šole.

Omeni tudi vesel pojav v našem društvu, ki je skoraj gotovo edino v naši cel Sloveniji, kjer so včlanjeni brez izjeme vsi tovariši in tovarišice. Izrazi veselje nad polnoštevilno udeležbo ter navdušuje posebno omahljive k vztrajnemu delu in pridnemu obisku društvenih zborovanj. S tem preide na dnevni red:

1. Prečita se zapisnik zadnjega zborovanja v Velenju in tudi zapisnik izletnega zborovanja skupno s Savinskim učiteljskim društvom, dne 8. julija na gori Oljki.

2. Med dopisi je samo dopis okr. šol. sveta Slovenjegradec, v zadevi volitve namestnika zastopnika učiteljsva v okrajni šolski svet. Voljen je bil tov. Valentin Weber, nadučitelj v Rečici ob Paki.

3. Volitev v učiteljsko razsodišče. Izvoljeni so bili:

Predsednik — tov. Trobej Vekoslav — namestnik — tov. Weber, prisednik — tov. Armč in Smolnikar — namestnik — tov. Dolencova in Vrečko Martin.

4. Poročilo o učiteljskem kongresu v Beogradu.

Delegat tov. Vrečko opisal nam je prav natanko ta kongres ter omenil ne le samo razveseljive, ampak tudi neprikladne dogodke pri tem zborovanju. Poudarjal je, da so se nam Slovencem čudili radi naše solidarnosti vse stranke srbskega učiteljsva, Hrvati, Dalmatinci, Črnogorci, tov. iz Bosne in Hercegovine ter, da komaj čakajo, da bi imelo Udruženje svojo skupščino v Ljubljani.

5. Resolucije mariborskega učiteljskega društva.

Od teh resolucij so se sprejele prve štiri neizpremenjene, druge se odstopijo delegaciji v Mariboru v odločitev.

Prihodnje zborovanje se vrši v začetku šolskega leta.

Tajnica.

+ **Svetolenarško učiteljsko društvo je imelo svoje slavnostno zborovanje o priliki praznovanja petdesetletnice ustanovitve učit. društva dne 11. avgusta 1920, l. pri Sv. Barbari p. Mar.** Navzoči: okrajni šolski nadzornik Ivan Koropec, častni član Simon Ježovnik, Vobič Ciril, Vobič Ema, Kovačič Henrika, Premrov Jožica, Trošt Viktorija, Škerjanc Srečko, Majhen Ivan, Čuček Jelena, Perger Matija, Fabjan Antonija, Vreš Antonija, Pinterič Karolina, Ozimič Marija, Grossmann Ida, Kronabetvogel, Kranjc Franjo, Petelin Jožica, Schweiger Katinka. Na novo pristopili so: Čotar Olga, Rebek Mila, Eržen Marica, Ličen Slava, Kristl Josip. Iz ptujskega okraja: Španter Štefka, Lešnik Janko, Majcen Mirko. Kot gostje še višji gimnazijci: Berline Leon, Škerjanc Srečko, Veingerl Stanko, Strnad Jožef in šolski ogletda Josip Kranjc.

Za uvod so zapeli v lepo ovenčani sobi vsi navzoči »Lepa naša domovina«. Nato pozdravi predsednik društva, naduč. Franjo Kranjc radostnega srca vse navzoče. Posebej pozdravi s. Ivana Koropca iz Ljutomera, ki je počastil društvo s svojo navzočnostjo, častnega člana tov. Simona Ježovnika iz Št. Ruperta, ki je čez 50 let služboval in ljube gost iz drugih okrajev, nazadnje šolsk. ogleda in dijake. Predsednik opraviči odsotnost članov, kateri radi oddaljenosti niso mogli priti v našo središino.

Imenom društva se predsednik zahvaljuje članom, ki so se udeležili učiteljskega kongresa v Beogradu: tov. Kopic, Trošt, Premrov, Petelin. Poročilo o učit. kongresu v Beogradu se pre-

loži na prihodnje zborovanje radi odsotnosti tov. ravnatelja Kopiča.

Nato se podeli beseda slavnost. govorniku Pergerju; v daljšem govoru slika naš stanovski položaj, kakšen bi moral biti, da bi bilo ljudstvo v blagostanju, zadovoljno in srečno. Črpal je tvarino iz zgodovine raznih narodov, vpletal latinske pregovore v dokaz »sic transit gloria mundi« in da le ljubezen dela »clara pacta boni amici.« Po končanem govoru je sledilo burno odobravanje; predsednik se zahvaljuje govorniku.

Društveno kroniko popolni tov. predsednik Franjo Kranjc; zapisniki povedo, kako je društvo nastalo, kako se razvijalo. Prejšnja leta so imeli redno vsaki mesec zborovanje, naši predniki so veliko storili za prebudo in blagor ljudstva, to so pa tudi zahtevali časi in razmere. Predsednik konča svoje poročilo z željo, naj bi društvo tudi v bodoče neutrudljivo delovalo v blagor slov. naroda.

Zgodovino šole in kraja Sv. Barbare v Sl. g. poda tov. Franjo Kranjc; taista ima mnogo zanimive tvarine. Zgodovina šole seže v začetek 19. stoletja. Barbarška šola se je osnovala 1806., do zidanja je pa prišlo še le 1812. in 1813. l.; redni šolski pouk se je začel 1814 l. Prvi učitelj »šolmaster« itd. je bil Jos. Kolarič, ki je deloval do 1838. l. sam. Imenuje se vsi učitelji, ki so delovali na tej šoli in omenja se razvoj šole — danes štirirazrednice. Zgodovina kraja: Apence, kjer so pred mnogimi desetletji žgali apno, Pučenca-Vučenca, volčja jama; Stražišče, hrib s sprednjim robom so imeli stražarji proti turškim vpadom. Na vzvodu vrh Gavze, blizu 422 m visoka Drnada, kjer so svoje dni zažigali vedežvalke. V tej gori so pred mnogimi leti kopali sor, pa so opustili delo radi železniške oddaljenosti. V teh krajih je bilo mnogo ribnikov.

Tajnica prečita zapisnik zadnjega zborovanja ta se odobri.

V društveno učiteljsko razsodišče predlaga predsednik sledeče: tov. Vobič Ciril, Škerjanc Srečko, Kovačič Henrika in Vobič Ema; potrjeno.

Predsednik predlaga in društvo sklenc pristopiti h Jugoslovanski Matici. Priporoča posameznim pristop v Zdraviliški dom v Rogaski Slatini; tudi se pristopi Učiteljskemu konviktu: Pokroviteljstvo 200 K. Priporoča pristop h »Tvorncil učil.

Predsednik predlaga, naj se imenuje zbog vsestranskih zaslug tov. ravnatelj Rado Kopic častnim članom društva, kar so navzoči z radostjo pozdravili.

Tov. predsednik se zahvali vsem, ki so prišli proslavljati 50letnico obstanka učiteljskega društva ter zaključí slavnostno zborovanje.

Prihodnje zborovanje bo meseca decembra pri Sv. Trojici v Slov. gor. Šolski voditelji hodo poročali o novem šolskem začetku novembra t. l.

Po zborovanju je bil skupen obed v gostilni Janeza Šabeder. Po končanem obedu se je izpregovorila marsikatera duha dvigajoča beseda, se zapela marsikatera mična pesem. Petje je vodila tov. Ema Vobičeva. Koncem slavnosti so dospeli vrli tovariši iz Šmartna ter so bili z veseljem sprejeti. Le prehitro je minil čas! — ta dan — slavnost 50letnice — nam ostane v trajnem spominu.

Iz Jugoslavije.

— **Odlikovanja učiteljsva.** »Narodna Prosveta« poroča: Z redom sv. Save III. reda: Dim. Sokolović, predsednik srbsk. Udr., M. Stanojević, urednik »Učitelja«, Davorin Trstenjak; z redom Sv. Save IV. reda: Milan V. Popović, podpreds. UJU, Ivan Radovanović, J. Vavra, J. Skavič, L. Čajkovac, J. Oreščanin, Luka Jelenc, Engelbert Gangl, A. Varadžanin; z redom Sv. Save V. vrste: Čed. Todorović, preds. UJU, Mil. Stančević, urednik »Nar. Prosvete«, Vl. K. Petrović, tajnik gl. odb. Udr. — Z istim odlokom je bilo odlikovanih tudi znatno število pokrajinskega učiteljsva.

— **Neopravičena očitanja.** »Nar. Prosveta« poroča: Zaznali smo, da se je agitiralo proti jedinstveni organizaciji v nekaterih krajih s tem »da hoče Beograd vzeti imovino vseh pokrajinskih društev — — —«. Beograd, ki je dal vse: kri, denar, imetje in vse za skupno delo! Srbijsko učiteljsvo, ki ima svojo palačo v Beogradu in ki v edinstvu z drugim učiteljsvom ustvarja še druge skupne ustanove, je dalo na razpolago vse svoje materialne dobrine. Udruženje Jugosl. Učit. se ni osnovalo zato, da bi vzelo komu imovino društva, ker ono če živi od sredstev, ki mu jih stavljajo na razpolago pravila UJU, pravila okrajnih društev in sklep skupščin in kongresov.

— **Prvi dar Udruženja Jugoslovanskega Učiteljsva.** Ministrstvo prosvete je nakazalo z odlokom 12. avg. t. št. 24.863 Udr. Jugosl. Učit. svoto 25.000 dinarjev za porabo v svrhu ureditve penzjonata za učit. deco in ostale humane in prosvetne svrhe.

— **Ministrstvo prosvete** je izdalo pravila za polaganje praktičnih učiteljskih izpitov. Potemtakem bodo zamogli učitelji, ki vsled vojne niso mogli položiti izpitov, položiti iste v decembru t. l.

— **Učiteljska društva za belokranjski, boro-veljski in mariborski okraj** se naprošajo, da naznanijo čimpreje delegate za mariborsko zborovanje.

— **Krasno plačano učiteljsvo.** Jugoslavija je bogata, blagoslovljena dežela. To dokazujejo

mnogobrojne trditve, in menda je le res, zakaj učiteljstvo je tu plačano, kakor nikjer. Poslušajte ljudje božji in se čudite: Več meščanskih učiteljev je poučevalo po 3-tedenskih ure v neoblikovanih predmetih, na leto prilično 120 ur. Za to delo, ki se ne razločuje od rednega pouka, je dobil vsak okroglih — 240 K, torej od ure 2 K! Ali ni to morebiti preveč? Dotičniki lahko zavede ta velikanska vsota, pa postanejo zapraviljivi in lahkoživi. Ali si pa pokvarijo želodec s preobilno zavžito pečenko. Tudi je mogoče, da si nabavijo najmodernejše obleke, ki pri nas ni še v nadi. Taka fenomenalna plača ima pa lahko še druge zle posledice. Mladi, nadarjeni ljudje bodo spričo tako krasne prihodnosti v trumah napolnili učiteljska, ki se zbog preobložitve lahko sesujejo, in država bo morala radi velikanskega števila učiteljskega naraščanja misliti na to, da omeji ta dotok z znižanjem plač. Gotovo ni na mestu, da bi si človek v enournem delom zaslužil kar dve zemlji ali dve škaticli vžigalic! Pozivljamo tovariše, naj mladini, ki hoče v naš stan, dodobra razkažejo dobrine in vrline učiteljske objubljenе dežele, ker bi sicer ta ali oni vendar še ubral drugo pot v življenje. Vladi pa svetujemo, naj nikar tako ne razmetava denarja, sicer ji za morebitne orlovske tabore in druge take slučaje poidejo moneti!

Uradni list št. 93. z dne 10. t. m. objavlja naredbo poverjenstva za uk in bogočastje, s katero se izpreminjajo nekatera določila veljavnega pravilnika za obrtne nadaljevalne šole ter se na novo ureja službeno razmerje in nameščanje učiteljsva na teh šolah.

Slovenska Šolska Matica. Kakor smo poročali v zadnji številki Učiteljskega Tovarisa, bo dne 27. avgusta, od dveh popoldne, v deški meščanski šoli v Mariboru izredni občni zbor SŠM. Takoj na to bo odborova seja, h kateri se vsi odborniki tem potom vlnudno vabiljo. — Pri publikacijah za l. 1919. se nam je zgodila neprijetna nezgoda. Med tiskom se je priglasilo toliko novih naročnikov na ljubljanskem in mariborskem učiteljsku, da nam je zmanjkalo blizu 150 izvodov »Letopisa« in »Skrbstvene vzgoje«. To je vzrok, da nekateri okrajji še niso prejeli publikacij za l. 1919. Storili smo pa že potrebne korake, da bodo učiteljski kandidati in kandidatkinje zamenjale »Letopis« in »Skrbstveno vzgojo« za l. in 2. snopič »Flore slovenskih dežel«. In ko se to zgodi, bomo razposlali knjige še tistim okrajem, ki jih še niso prejeli. Prosim torej potrpljenja in naj se odboru blagohotno opraviči ta neprijetna nezgoda. — I. zvezek Bežkovega »Občnega vzgojeslovja z dušeslovnim uvodom« iz l. 1913. je pošel in bo treba nove izdaje. **Odbor.**

Klub učiteljstva iz zasedenega ozemlja odpošlje tudi svoje delegate na zborovanje v Maribor. Imena se vodstvu pravočasno naznanijo.

Občni zbor društva »Jubilejska Samopomoč« se bo vršil v Mariboru 27. avgusta 1920. ob 15. v deški meščanski šoli z nastopnim vzporedom: 1. Poročilo predsednika v računskem zaključku in bilanci. 2. Prememba pravil. 3. Slučajnosti. **Oddor.**

Gospodinske šole za učiteljice. Ministrstvo prosvete pošlje nekaj naših učiteljic v čehoslovaške šole zaradi izpopolnitve v gospodinjstvu. Te učiteljice se izberejo čim pride od čehoslovaške vlade odgovor, da jih more sprejeti.

Službeni list ministrstva prosvete. Ministrstvo prosvete je pričelo zopet izdajati svoj službeni (uradni) list »Prosvetni Glasnik«, služb. list min. prosvete kralj SHS, I. XXXVI. Urednik S. Petrovič. Izhaja mesečno. Letna cena 60 din. Naroča se pri blagajni drž. tiskarne v Beogradu.

Maturantom in maturantkam ljubljanskega učiteljskega izza l. 1895! Ob zborovanju Zvezine delegacije praznujemo 25 letnico učiteljevanja dne 28. avgusta v Mariboru s tovariši mariborskega učiteljskega izza l. 1895 in 1885. Tako je odločila večina priglasencev. Vsak naj javi svojo udeležbo, a eventualno tudi želje in nasvete na naslov: Mirko Kožuh, nadučitelj v Mariboru, Slomškov trg. Na svidenje! — J. T. in V. R.

Pravila za narodne knjižnice in čitalnice. Ministrstvo prosvete je predpisalo pravila za vse narodne knjižnice in čitalnice v kraljestvu. Po teh pravilih je duša teh ustanov učitelji, ki je knjižničar in blagajnik objednem ter prejema za ta posebnost nagrado.

Letnik 1909 Maribor. Po dogovoru na lanskem desetletnici vabim vse mariborske maturante l. 1909 za dan 7. sept. v Ljutomer na prijateljski sestanek. Dne 8. priredimo izlet v Jeruzalem. Zaradi udeležbe prosim obvestila v avgustu v Slov. Gradec, septembra pa v Ljutomer. J. Baukart.

Tovariš Emil Adamič, o katerem smo pred kratkem poročali, da se nahaja v ruskem vojnem ujetništvu v Taškentu, je na poti v domovino. Pošilja pozdrav iz Lipskega. Tako poroča današnji »Napreč«.

Razpisano je mesto strokovne učiteljice za I. skupino na dekliški meščanski šoli v Mariboru. Prosilke morajo biti usposobljene tudi za nemški učni jezik. Prošnje je vlagati do 31. avgusta 1920.

Članarina in darila za učiteljski konvik. »Učiteljsko društvo kranjskega okraja« 3833 K kot delni prebitek svojih letošnjih koncertov. — Bog živi zavedno učiteljstvo kranjskega okraja, ki je dalo lep vzgled požrtvovalnosti in stanovske zavednosti bratskim okrajnim učiteljskim društvom! Živeli nasledniki!

Neodrešena domovina.

r Delegacijsko zborovanje Zveze jugoslovenskih učiteljskih društev v Trstu se je vršilo 5. ozir. 6. t. m. v prostorih ljudske šole na Vrdeli. Zaradi znanih izvanrednih razmer je moralo vodstvo izpremeniti svoj že objavljen program. Javno zborovanje je moralo odpasti, iz istih vzrokov je odpadel tudi izlet v Benetke. To posnemamo iz »Učit. Lista«, ki nam je došel te dni v roke. Visti, ki smo jih priobčili v zadnji številki, ne odgovarjajo tedaj resnici, kar beležimo danes s tem večjim veseljem. Daljše poročilo o tržaškem zborovanju priobčimo v prihodnji številki.

r Počitniški tečaj. V sled sklepa Zvezine delegacije se bo vršil v Trstu v drugi polovici septembra t. l. učiteljski počitniški tečaj, ki je proračunan na dobo enega tedna. Vsak dan predpoldne se vrši po eno predavanje in sicer iz sledečih panog: gospodarske organizacije sociološko spoznanje, politika in etika, izobraževalno delo učiteljstva izven šole, verska toleranca, socializem s posebnim ozirom na narodnost in verstvo. Po vsakem predavanju se vrši zgozlj akademična razprava o predmetu. Ob zaključku tečaja se priredi izlet, ki se bo dočel po predlogih organizatorjev tečaja skupaj z vsemi udeleženci.

r Sklep šolskega leta na učiteljsku v Tolminu. Dne 8. julija se je zaključilo s šolsko mašo 7 mesecev trajajoče šolsko leto na tolminskem učiteljsku. V prvem tečaju je bilo 51 gojencev in gojenk: 46 od teh je dovršilo leto z dobrim uspehom, ponavljalni izpit jih dela v jeseni 5. Pripravljalni razred je obiskovalo 37 učencev in učenk. Od teh je pripuščeni v I. tečaj 29.

r Hišne preiskave zaradi skritega orožja so zopet na dnevnem redu. Čast takega obiska je doletela te dni tudi predsednika tržaške »Zveze« tov. A. Germeka. Prišlo je 13 oseb, pisana zmes vojakov, karabinierjev in civilistov; ti so pregledali vse kotečke, razmetali vse knjige in so prekopali celo krompir na vrtu. Ker je bil ves njihov trud zaman, so jezo odšli. Za spomin na ta prihod so pustili tov. Germeku vizitko v obliki lepenke, na kateri je bilo čitati: »Viva l' Italia. Morte ai Vigliacchi, Abasso i Jugoslavi!«

r Ante Štiglic, nadučitelj v Poljanah, okraj Volosko, se je po dolgi 10 mesečni internaciji vrnil domov. Moral je pa izjaviti pred odhodom iz Italije, da je zadovoljen, da se ga premesti iz Poljan službeno na kakšno drugo šolo. Na podlagi tega je okr. šol. oblast prenesta tov. Štiglica v Brešco, kjer je nastopil službo 15. t. m. »Nije učinio ništa kaznjiva, a morao je tražiti premeštenje. Zašto? Odgovora ne treba«, prstavlja notica v »Učit. Listu«.

r Šola za gluhaneme v Trstu zatvorjena. Tržaški municipij ne otvori več s prihodnjim šolskim letom šole za gluhaneme. Gluhonemi otroci se bodo morali odslej obračati na druge slične zavode v Italiji.

r Srečko Kumar, pianist in bivši učitelj, se je vrnil iz tujine in se naseil v Trstu. Poučevati bo pričel v Trstu in v Skednju začetkom septembra.

Književnost in umetnost.

Vse pod tem zaglavjem navedene knjige, muzikalije, tiskovine itd. prodaja in sprejema zanje naročnino knjigarna »Učiteljske tiskarne« v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 6.

Zvonček, št. 6. je izšel ter ima sledečo vsebino: Ivan Stukelj: Vidov dan. Pesem. — A. Rapč: Telovaditi jih je učil. — Tone Rakovčan: Telovadba. Pesem. — Pavel Plesničar: Kraljevič Aleksander v Sloveniji. — Ivanka Kalinova: Mladina prestolonasledniku Aleksandru. Pesem. — J. Klanšek: Jubilantu Janku Lebanu. Pesem. — Fr. Milčinski: Gašper, Mihec in Baltazar. — J. Klanšek: V gozdu. Pesem. — Fr. Rojč: Nov metulj. — Branko Jeglič: Kopriva in vrtinca. Pesem. — Pouk in zabava. — Kotiček gospoda Doropoljskega. — Širite ta naš najboljši mladinski list!

Popotnik 1920, št. 7—9. je izšel s sledečo vsebino: 1. Andrej Rapč: Vzgoja v simfoniji življenja in vzgojni moment pri pouku z ozirom na našo državo. — 2. Dr. Ivan Lah: Kako se je izvedel preporod češkega šolstva. — 3. Drago Hudč: Pouk v naravi. — 4. Pavel Flerč: Iz smernic za podrobni učni načrt. 5. Zofija Okorn: Metodično postopanje pri pismenem odštevanju. 6. Dr. Ljudevit Pivko: Telesne vaje ženske dece. — Slovestvo: E. Gangl: Zbrani spisi za mladino. F. Jeran: Osnovni pojmi opisne geometrije. — A. Kosi: Pravila o lepem vedenju. — To in ono. Nemščina in srbohrvaščina. Tvorinca učil. — Filozofski slovar. (Dalje.) — Obvestilo uredništva. Priporočamo list v obilno naročevanje. Naj bi ne bilo slov. tovariša (-ice), ki bi ne bil naročnik tega našega edinega pedagoškega lista!

Ljubljanski Zvon 1920. Vsebinske šeste (junjske) številke: Vojeslav Molč: Iz sužnjevitih sonetov. — Franjo Roš: Potovanje. — Ivo Šorli: Gospa Silvija. Povest. (Dalje.) — Miran Jarc: Uvodna. — Fr. Veber: Bergsonova teorija smešnega. (Dalje.) — Ivan Zorec: Kos potopisa. (Dalje.) — Pastuškin: Dva vlaka. — Marija Kmetova: Brez tal. (Konec.) — Lucijan Marija Skrajnc: Glasbeni pregled. (Konec.) — Rad. Peterlin-Petruška: Večer na polju. — Ivan Albreht: Tomijeve Tine mlada leta. (Dalje.) — Igo Gru-

den: Sedela v solncu si. — Dr. Avg. Žigon: Korytkova pogodba z Blaznikom iz leta 1838. (Dalje.) — Fr. Roš: Sredi polj. — Manja Kmetova: Bosna. — Književna poročila: Askerčeva čitanka. — Gangl Engelbert: Zbrani spisi za mladino. — Marko Senjanin, slovenski Robinzon. — Ivan Andrič: Put Alje Gjerzeleza. — Sevič Milan: Obrazovanje učitelja i dečja knjiga. — Sagadin Štefan: Naš sadašnji ustavni položaj. — Kronika: XVII. Umetnostna razstava v Ljubljani. — Naši prevodi. — Nove knjige. — Ljubljanski Zvon stane celoletno 70 K, posamezna številka 7 K. Priporočamo!

»Ljubljanski Zvon«. Sedma številka prinaša sledečo vsebino: Anton Novačan: Po nevilhiti. — Janko Samec: Potepuška. — Ivo Šorli: Gospa Silvija. — Franjo Roš: Temna so pota. — J. K.: O virih Mencingerjevega »Abadona«. — Ivan Zorec: Ljubica. — Miran Jarc: Dogodek v noči. — Josip Vidmar: Svetovni nazor Merežkovskega. — Stano Kosovel: Mrtvaška koračnica. — Ivan Albreht: Tomijeve Tine mlada leta. — Janko Glasser: Na gorskem pašniku. — Avgušt Žigon: Korytkova pogodba z Blaznikom iz l. 1838. — Fr. Golar: Črn vihar. — Književna poročila: Milan Pugelj: Črni panter. (Dr. Is.) — Karel Širok: Jutro. (Miran Jarc.) — Ivan Albreht: Paberki iz Roža (Dr. Is.) — Dr. Pitamic: Pravo in revolucija. (Dr. Goršič.) — Markič Mihael: Izpopolnjena iz izenostavljena silogistika. (F. Veber.) — P. Goršič: Prvo leto našega pravosodstva. (Metod Dolenc.) — Kronika: Regentov govor v Ljubljani. — Angleški glas o nas. — Nove knjige.

Izdajatelj in odgovorni urednik:
Fran Marolt.

Last in založba Zaveze jugoslovanskega učiteljstva.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Št. 245.

Razpisi učiteljskih služb.

1. Služba začasnega šolskega voditelja na trirazrednici v **Št. Lenartu nad Laškem**:

2. služba začasnega šolskega voditelja na dvorazrednici v **Št. Rupertu nad Laškem**:

3. služba učitelja na **ekspozituri v Lokavcu**, krajni šolski svet Loka pri Zidanem mostu.

Pravilno opremljene prošnje je vložiti do predpisani službeni poti do dne 31. avgusta 1920.

Učiteljski svet Laško v Celju. dne 1. avgusta 1920.

Račun Zaveze jugoslovanskega učiteljstva za leto 1919.

Prejemki.

1.	Račun blagajne 1. jan. 1919	4082	61
2.	Račun članarine	67735	17
3.	Račun inseratov	2983	67
4.	Račun prehodnih vplačil	193	34
5.	Račun hranilnih dvigov	550	—
6.	Račun vrnjenih posojil	500	—
7.	Račun daril	500	—
8.	Račun zaloge	832	75
9.	Račun obresti	10	74
10.	Čekovni saldo 31. dec. 1919	158	25
		77546	53

Denarni promet.

1.	Račun tiskarne	46901	59
2.	Račun nagrad:		
	Vodstvo	1500	—
	Sotrudniki	680	—
	Uredništva	1443	—
	Ekspedit	2080	—
	Upravništva	2005	33
	Provizija inseratov	556	07
3.	Račun potnih	2022	07
4.	Račun poštne	1240	70
5.	Račun tiskovin	1495	05
6.	Račun posojil:		
	Državno posojilo	980	—
7.	Račun poštne hranilnice:		
	Temeljne vloge	400	—
8.	Račun prehodnih izplačil	1034	67
9.	Račun hranilnih vlog	416	06
10.	Račun klisejev	1241	90
11.	Račun knjigoveza	576	—
12.	Račun blagajne	12974	09
		77546	53

Izdatki.

Aktiva.

1.	Račun blagajne 31. dec. 1919	12973	63
2.	Račun hranilnih vlog:		
	Delež Hran. in pos. Uč. k.	50	—
	Rezervni fond	477	98
	Temeljna vloga	800	—
	Vloga Hran. in pos.	713	06
	Vloga Kmet. pos.	50	—
	Vojno posojilo	400	—
	Državno posojilo	1000	—
	Posojilo	2570	43
3.	Račun zaloge	6061	47
4.	Račun knjižnih terjatev	5705	—
5.	Račun inventarja	19238	43
		75	85
		44054	38

Bilanca za dan 31. decembra 1919.

1.	Račun tiskarne	26183	93
2.	Račun knjižnih dolgov:		
	Predplačana naročnina	134	59
3.	Račun Zavezine uprave:		
	Čisto premož. 31. dec. 1918	5363	32
	Prirastek leta 1919	12372	54
		17735	86
		44054	38

Pasiva.

V Kranju, dne 31. decembra 1919.

L. Jelenc,
predsednik.

Fr. Luznar,
blagajnik.

Račune pregledali in našli v redu

Fr. Pristovšek.

Jos. Lapajne.